

**REPUBLIKA SRPSKA
OPŠTINA TRNOVO**

LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

L E A P

TRNOVO

Trnovo, januar/maj 2004.

SADRŽAJ

	STRANA
1. UVOD	7
2. STRATEGIJA IZRADE LEAP-a	8
3. TEMATSKA PODRUČJA	11
3.1. Korišćenje, zaštita i upravljanje vodenim resursima	11
3.2. Korišćenje, zaštita i upravljanje zemljištem	20
3.3. Korišćenje, zaštita i upravljanje planinama i šumama	24
3.4. Upravljanje otpadom	31
3.5. Korišćenje, zaštita i upravljanje prostorom, istorijskim i izrađenim vrijednostima	37
3.6. Privredna i životna sredina	41
3.7. Javno zdravlje, demografska struktura, socijalna i društvena problematika	44
3.8. Zakonski i institucionalni okvir zaštite životne sredine	53
4. INSTRUMENTI ZA PROVOĐENJE LEAP-a	56
5. IMPLEMENTACIJA, UNAPREĐENJE I NADZOR LEAP-a	59
6. PRIORITETI	59
7. PRILOZI	61

LEAP TRNOVO

1. UVOD

Opština Trnovo spada u najmanje opštine kako u Republici Srpskoj tako i u Bosni i Hercegovini. Prostorno je smještena, uglavnom, u kanjonu rijeke Željeznice, okružena planinama Treskavica, Bjelašnica i Jahorina. Zbog svog geografskog i komunikacijskog položaja Trnovo ima sve predpovijesne za odmor i rekreatiju. Od 1992. godine Opština je imala razvijenu drvnu i tekstilnu industriju što je izazvalo zagađivanje ili uništenje baznih resursa: vode, vazduha, zemlje, šume. Sve to je dovelo do intenzivnije urbanizacije. Specifičnost Trnova u sadašnje vrijeme ogleda se i u tri fizički odvojena teritorijalna dijela: naselje Trnovo sa selima Tošići, Širokari i Turovi, naselje Kijevo i vikend naselje na Jahorini, što je uveliko doprinijelo većem broju problema kako socijalnih tako i ekonomskih i ekoloških.

Neodgovoran odnos građana, javnog i poslovnog sektora prema okolini dovodi i do problema u kvalitetu životne sredine njenih stanovnika.

Oni se manifestuju na sljedeće načine:

1. Veliki broj divljih deponija i lokalnih smetlišta;
2. Nezakonita i nekažnjena sječa šuma, što dovodi do goleti i potencijalnih klizišta;
3. Korita rijeke i rječica su zatrpana raznim otpadom što, opet, uzrokuje zagađenja i zemlje i vode;
4. Neodgovornom i nepažljivom upotreboom se uništavaju se kontejneri, korpe za smeće, klupe tj. uništavaju se komunalni kapaciteti;
5. Neprimjerenim ponašanjem građana, privrednika, a nerijetko i vlasti svakodnevnim bacanjem otpadaka na zato nepredviđena mjesta, uništavanje zelenila, zatrpanjanja dvorišta drvima i drugim materijalom, pretvaranjem trotoara i javnih površina u parkiralište i sl;
6. Prljav, zapušten ili namjerno uništen izgled i slika životne sredine djeluju depresivno i obeshrabrujuće na gradane.

Problemi se povećavaju, a uzoraka je mnogo:

1. Opština Trnovo nema dokumenta iz oblasti ekologije koji bi obuhvatio probleme životne sredine i načine njihovog rješavanja.
2. Građani, privrednici, političari nisu ekološki edukovani, ili su to nedovoljno, zbog čega su neodgovorni i nespremni za preduzimanje potrebnih akcija.
3. Nema nikakvog načina da građani sami kontrolišu kvalitet životne sredine.

LEAP TRNOVO

2. STRATEGIJA IZRADE LEAP-a

Ovakvo stanje je još više otežano neodgovarajućim institucionalnim rješenjima zaštite čovjekove sredine. Iz analize ovakvog stanja, i iz zakonske obaveze, proizašla je aktivnost i potreba za unapređenjem i podizanjem nivoa kvaliteta svih oblasti koje čine složen pojam životne sredine u opštini Trnovo. Zato se i pristupilo izradi baznog programskog dokumenta LOKALNOG EKOLOŠKOG AKCIONOG PLANA (LEAP-a) u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine Trnova. Ovaj veoma važan programsko-planski dokument je utemeljen na načelima Agende 21 iz Rio de Jeneira 1992. i Atenske deklaracije iz 1998. godine, Ustava BiH, Ustava RS, Zakona o zaštiti životne sredine RS i Nacionalnog ekološkog akcionog plana (NEAP-a).

Opštinskoj upravi Trnovo je, zahvaljujući dobrom pristupu i ideji za izradu LEAP-a, američka Fondacija za razvoj (ADF) odobrila sredstva za izradu ekološkog akcionog plana.

LEAP je dokument koji na jednom mjestu i u cjelini identificira ekološke probleme, kreira ciljeve i mјere za njihovo otklanjanje, a ujedno stvara nove mogućnosti vođenja politike zaštite i unapređenja životne sredine u Trnovu.

LEAP je dokument u kome se u sagledavanju problema i određivanja mјera za njihovo rješavanje uzimaju u obzir svi segmenti života u našoj zajednici, prirodne vrijednosti, izgradene vrijednosti, zdravstvena, privredna, socijalna i društvena problematika.

Ciljevi LEAP-a Trnova su slijedeći:

1. Da identificira, procijeni i rangira probleme u oblasti životne sredine bazirane na rizicima vezanim za ljudsko zdravlje, ekološki sistem, kao i na kvalitet života uopšte,
2. Da napravi plan aktivnosti u oblasti životne sredine u Opštini radi smanjenja ili otklanjanja najčešćih nedostataka,
3. Da promoviše i u široj javnosti podiže svijest i odgovornost za zaštitu životne sredine i javnog zdravlja,
4. Da realizacijom konkretnih aktivnosti osigura bolje uslove u oblasti životne sredine.

Strukturu LEAP-a čine slijedeća tematska područja:

1. Korišćenje, zaštita i upravljanje vodenim resursima,
2. Korišćenje, zaštita i upravljanje zemljištem,
3. Korišćenje, zaštita i upravljanje planinama i šumama,
4. Upravljanje otpadom,
5. Korišćenje, zaštita i upravljanje prostorom, istorijskim i izgrađenim vrijednostima,
6. Privreda i životna sredina,
7. Javno zdravlje, demografska struktura, socijalna i društvena problematika,
8. Zakonski i institucionalni okvir zaštite životne sredine.

Izrada LEAP-a je bazirana na slijedećim načelima:

- Načelo održivog razvoja
- Načelo transparentnosti i uključivanja javnosti,
- Načelo kadrovske i finansijske mogućnosti.

LEAP TRNOVO

Cjelokupan proces izrade LEAP-a organizovan je na demokratskim principima uz potpunu transparentnost, učešćem javnosti i pristupačnosti svim informacijama, kao i uključivanje u izradi svih relevantnih sudionika: predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti, predstavnika poslovnog, javnog, nevladinog sektora, predstavnika građana.

Proces izrade LEAP-a je zvaničan karakter dobio usvajanjem Odluke o izradi lokalnog ekološkog akcionog plana LEAP-a br. 01-13/04. na sjednici Skupštine opštine Trnovo održanoj 24. februara 2004. godine (prilog br. 1.).

Proces izrade LEAP-a trajao je pet mjeseci, a ogledao se kroz različite oblike aktivnosti:

- obavještavanje i edukacija javnosti putem Radija Srpsko Sarajevo,
- informisanje i mobilisanje javnosti putem promotivnog materijala: letka o ciljevima i načinu izrade LEAP-a (prilog br. 2.); letka o analizi stanja životne sredine i ekološkoj viziji razvoja opštine Trnovo za period od deset godina (prilog br. 3.); letka o definisanju liste ekoloških problema i postavljanju prioriteta (prilog br. 4.); brošure o prijedlogu nacrta LEAP-a,
- ekološki izleti na Jahorinu i Jablanicu,
- mobilisanje javnosti putem eko telefona i eko sandučeta,
- sastanci radne grupe sa konkretnim zadacima po tematskim područjima,
- sastanci radne grupe i gradanskog odbora,
- sastanci radne grupe i savjetodavnog odbora,
- javne tribine (rasprave) u mjesnim zajednicama: Centar Trnovo, Tošići, Kijevo i Jahorina.

Svaki od ovih oblika aktivnosti je imao jasne ciljeve i očekivane rezultate. LEAP je rađen kao otvoren dokument, gdje su svi sudionici mogli učestvovati u praćenju i nadopunjavanju svih kandidovanih problema, ciljeva i mjera.

Jedan od osnovnih ciljeva LEAP-a je argumentovano konstatovanje stanja ugroženosti životne sredine u Opštini, pregled mjera, prioriteti za preduzimanje potrebnih akcija za njihovo rješavanje.

Definisanje liste ekoloških problema u Trnovu

Poznavajući stanje životne sredine i koristeći se rezultatima ankete provedene kod preko 500 građana, radna grupa i gradanski odbor su napravili analizu postojećeg stanja životne sredine u Trnovu i ekološku viziju razvoja opštine za period od 10 godina. Taj dokument je štampan u 1000 primjeraka i distribuiran u javnost da se što veći broj građana upozna sa prijedlogom i da svoje mišljenje. Organizovane su javne tribine (rasprave) na ove teme u mjesnim zajednicama: Centar Trnovo, Tošići, Kijevo i Jahorina.

Poslije obavljenih javnih rasprava i utvrđenog mišljenja javnosti konačno je definisana analiza postojećeg stanja i ekološka vizija razvoja opštine za period od 10 godina (prilog br. 3.).

Koristeći se prijedlogom i diskusijama sa tribina, radna grupa, gradanski i savjetodavni odbor su utvrdili listu ekoloških problema u opštini Trnovo, svrstanih u osam tematskih područja. Definisano je ukupno 48 ekoloških problema.

Štampana je i lista ekoloških problema u 1000 primjeraka i distribuirana u javnost sa namjerom da se što veći broj građana upozna sa prijedlogom i da svoje mišljenje (prilog br. 4.).

Poslije toga su organizovane javne rasprave na temu definisanja liste ekoloških problema i postavljanje prioriteta u mjesnim zajednicama: Centar Trnovo, Tošići, Kijevo i Jahorina. Nakon provedenih radnih rasprava i rangiranje prioriteta.

LEAP TRNOVO

Osnovni kriteriji za rangiranje prioriteta

U izradi LEAP-a opštine Trnovo korištena je metodologija u izradi LEAP-a izvedena iz uputstva Agende 21 i Atenske deklaracije. Kriteriji za rangiranje prioriteta u cilju rješavanja problema zaštite životne sredine i ostvarenja ekološke vizije razvoja opštine Trnovo bili su:

- kriterij po osnovu rizika,
- uticaj lokalne vlasti na problem,
- zakonske obaveze koje regulišu problem,
- da li NEAP uključuje navedeni problem,
- mišljenje građanskog odbora,
- mišljenje javnosti.

Učesnici na provođenju LEAP-a

Djelotvornu politiku zaštite životne sredine u Trnovu moguće je provoditi samo ako su svi partneri aktivno uključeni. Vodeća uloga pri tome pripada lokalnoj vlasti, kako zakonodavnoj tako i izvršnoj, koja treba na lokalnom nivou biti pokreća i stvarati uslove drugim partnerima za saradnju. Na opštinskom nivou ekološki akcioni plan je nemoguće provesti ako se ne provede na nivou mjesnih zajednica. Mjesne zajednice uočavaju većinu problema iz oblasti životne sredine i na tome nivou građani mogu uticati na njihovo rješavanje.

Ovaj nivo je najbitniji u procesu stvaranja uslova za mijenjanje životnih navika, ekološkog ponašanja, korištenja javnog prostora, zajedničkih infrastrukturnih objekata i sadržaja korištenja prirodnih resursa.

Za dosljedno provođenje LEAP-a potrebno je takođe aktivno učešće pojedinaca, udruženja građana i svih važnih organizacija. Veoma je važno izgraditi kolektivnu svijest o tome da provođenju LEAP-a moraju svi pridonijeti.

Svaki pojedinac može poduzeti vlastite korake kao što su:

- briga za stanje životne sredine,
- posebna briga za zdravlje i kvalitet života budućih generacija,
- kao neposredan proizvođač otpada u vlastitoj kući i na ulici,
- kao zaposleni ili poslodavac,
- kao učesnik u prometu,
- kao korisnik ili uživalac kulturnih, sportskih, rekreativnih sadržaja i sl.

Da bi se pojedinac uključio u ovaj proces mora imati vrlo razvijen stepen ekološke svijesti i obezbijeden slobodan pristup svim ekološkim informacijama.

3. TEMATSKA PODRUČJA

3.1. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM RESURSIMA

Opština Trnovo raspolaže značajnim vodenim bogatstvom. Pored rijeke Željeznice tu su i rječice Ljuštra, Širokarka i veliki broj potoka, izvora i izvorišta. Njihova ispravnost se kreće od I do II kategorije, ali i pored toga malo se ulaže u zaštitu voda.

Vode su ugrožene otpadnim komunalnim (fekalnim) vodama i direktnim odlaganjem otpada u njihova korita. Takve pojave su u koritima Željeznice, Ljustre, Širokarke i Lukavca identifikovane kao veliki problem.

Centar Trnova i naselja Širokari, Tošići i Rajske do vodom se snabdijevaju sa izvora Ljuštra, preko gradskog vodovoda kapaciteta 36 l/sec. Naselje Kijevo se jednim dijelom snabdijeva vodom preko gradskog vodovoda sa izvora Grabski mlin, a 50% naselja nije pokriveno gradskim vodovodom, već se napajanje vodom vrši iz individualnih ili kolektivnih izvora.

Odnos prema vodi i vodenim resursima je jednim dijelom i rasipnički. Pitka voda u Trnovu se, osim za piće i kućne potrebe, upotrebljava i za navodnjavanje, pranje ulica i trotoara, automobila i sl. Po mišljenju stanovnika voda nije skupa, ali obračun je neredovan pa dolazi do nagomilavanja duga, a tim i teže naplate.

Otpadne vode, oborinske i kanalizacione, kao i iz dijela septičkih jama, ispuštaju se bez prečišćavanja direktno u najbliže vodotoke ili u zemlju. Kanalizacioni sistem je nepotpun, djelomično projektovan i graden. Stepen obuhvaćenosti stanovnika kanalizacionim sistemom je ispod 50%. Mreža oborinskih voda je nedovoljna. Postrojenje za prečišćavanje je u toku rata uništeno i podjelom opštine pripalo je Trnovu FBiH, tako da se otpadne vode sada ispuštaju u rijeku Željeznicu.

Identifikacija problema

Na osnovu naprijed navedenog, kao i mišljenja gradanskog odbora, savjetodavnog odbora i samih građana, problemi u ovoj oblasti u opštini Trnovo su slijedeći:

- vodotoci, rijeke i rječica su zatrpani različitim vrstama otpada,
- ugrožen je riblji fond,
- nema uređene mreže oborinskih voda,
- naselja izvan užeg urbanog područja nemaju kanalizacioni sistem,
- nema kvalitetnog katastra kanalizacije,
- nepostojanje sistema informacija o kvalitetu i ispravnosti vode za piće,
- nepostojanje opštinskog komunalnog preduzeća,
- obale su nezaštićene, nabujali vodotoci izazivaju česte poplave,
- vraćanje vodotoka u prvobitna korita.

Glavni uzroci problema su:

- nesavjesni građani i privrednici,
- nepoštivanje postojećih zakona,
- ekološka neprosvićenost i nedovoljna odgovornost građana, privrednika, lokalne vlasti i komunalnog preduzeća,

LEAP TRNOVO

- neefikasan rad inspekcijskih službi,
- nedostatak finansijskih sredstava,
- neefikasno organizovan odvoz smeća,
- nedovoljna kontrola ispravnosti vode za piće.

Posljedice problema

- nemogućnost potpunog korištenja resursa (rijeka, rječice i potoci),
- u vode direktno ulaze: kanalizacija, divlje deponije, otpad životinjskog porijekla,
- rijeka osiromašena florom i faunom,
- u pojedinim periodima su velike količine oborinskih voda na ulicama,
- izljevi fekalnih voda idu direktno u vodotoke,
- septičke jame nepropisno izgradene, često se preljevaju i šire neugodan miris.

Mogući uticaji

- uticaj na čovjekovo zdravlje: direktni rizik po zdravje ljudi, mogućnost pojave zaraznih bolesti, prehlada, infekcija, virusnih oboljenja,
- uticaj na okolinu: direktna rizik po sisteme rijeka, šume, zemlje, za floru i faunu kao i na izgled okoline,
- uticaj na ukupan kvalitet života: rizik za ukupan kvalitet života, kvalitet stanovanja i rizici javnog zdravstva,
- česte poplave i gubitak obradivog zemljišta.

Ciljevi

Da bi se saniralo postojeće stanje, ispunile zakonske obaveze, smjernice NEAP-a koje se odnose na kvalitet vode za piće i odvodenje i precišćavanje otpadnih voda potrebno je dosta volje, rada i sredstava. Prema lokalnom ekološkom akcionom planu osnovni ciljevi u narednih deset godina su:

1. Od otpada očišćeni potoci, rječice i rijeke,
2. Napravljena kanalizaciona mreža na cijelom području Opštine,
3. Obale rijeke i potoka izgradene i uredene da vodotoci ne plave okolno zemljište i objekte,
4. Izgraden kvalitetan sistem oborinske kanalizacije,
5. Kanalizacioni sistemi koji se završavaju prečistačima.

Mjere

Da bi se ciljevi ostvarili potrebno je na adekvatan način koristiti, zaštiti i upravljati vodenim resursima. Zato je potrebno preduzeti slijedeće mjere:

1. preduzeti aktivnosti na čišćenju vodotoka od otpada,
2. osigurati potrebna sredstva i ugovore za izradu planova kanalizacione mreže,
3. prikupiti potrebne podatke,
4. izraditi prethodne studije i idejne projekte,

LEAP TRNOVO

5. osigurati finansijska sredstva za realizaciju projekata,
6. realizovati projekte kanalizacione mreže u prigradskim naseljima opštine,
7. redovan monitoring i održavanje,
8. izraditi planove zaštite obala rijeke i potoka,
9. osigurati potrebna sredstva i ugovore za izradu planova zaštite obala vodotoka,
10. snimiti postojeće stanje i prikupiti podatke,
11. izraditi planove zaštite obala rijeke i potoka,
12. osigurati potrebna sredstva za realizaciju projekata,
13. realizovati projekte zaštite obala rijeke i potoka,
14. osigurati ugovore i potrebna sredstva za izradu planova oborinske mreže,
15. izraditi projekte sistema za prečišćavanje,
16. osigurati finansijska sredstva,
17. realizovati projekte izgradnje sistema za prečišćavanje,
18. osigurati kvalitetno upravljanje kanalizacionim sistemima, održavanje i naplatu.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

I. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM RESURSIMA

ULJ	METRA	OVIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IzVORI	KIZUJATI	INDIKATOR
C1		OCISLJENJE OD OTUDA POTOCI, REČICE I RIJEKE					
M1		OCISLJENI OD OGPADA KORITO I OBALA RJEKA ŽELJEZNIČKE	NVO VIR GRADANI	KR	OPSTINA, DIREKCIJA ZAVODE	KORITO I OBALE CISTE	ZAPISNIK IZVESTAJ
M2		OCISTITI KORITA I OBALE IJUSTURE, ŠIROKARKE, LIKAVCA I DR. ČVRSTOG OTPADA	NVO OPSTINA GRADANI	KR	OPSTINA	KORITA I OBALE CISTE	ZAPISNIK IZVESTAJ
M3		USKLADITI ZAKONSKI I INSTITUCIONALNU REGULATIVNU U OBLASTI MONITORINGA VODA I VODOTOKA	OPSTINA	KR	OPSTINA MINISTARSTVO	USKLADENA REGULATIVA	ODLAKE
M4		KONTINUIRANO PRATITI CISTOĆU VODE I VODOTOKA	OPSTINA	KR	OPSTINA MINISTARSTVO	CISTE VODE BOGATE RIBOM	IZVESTAJ FOTOTELEFON

KR – kratkoročno (0-2 godine), SR – srednjoročno (2-6 godina), DR – dugoročno (6-10 godina)

OPSTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

I. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM RESURSIMA

ČIN	MJERA	OPIŠ AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
C2	NAPRAVILENA KANALIZACIONA MREŽANA CIELOM PODRUČJU OPSLINE						
M1	IZRADITI PLANOVE KANALIZACIONE MREŽE PREKUPITI PODATKE	OPSTINA VIK	KR	OPŠTINA VIK	IZRAĐENI PLANOV	DOKUMENT	
M2	SNIMITI POSUDEĆE STANJE I PREKUPITI PODATKE	OPSTINA VIK	KR	OPŠTINA VIK	KVALITETAN KATASTAR PODZEMNIH INSTALACIJA	DOKUMENT	
M3	IZRADITI PRETHODNE STUDIJE I IDEJNE PROJEKTE	OPSTINA, INSTITUTI, ZAVODI VIK	KR	OPŠTINA DONACIJE KREDITI VIK	IZRAĐENI IDEjni PROJEKTI, POPISSAN Ugovor	DOKUMENT	
M4	IZRADITI PROJEKTE ZA USPOSTAVLJANJE KANALIZACIONE MREŽE NA TERITORIJU CIJELI OPSTINE	OPSTINA, INSTITUTI, ZAVODI VIK	SR	OPŠTINA DONACIJE VIK	IZRAĐENI GLAVNI PROJEKTI	DOKUMENT	
M5	IZVRSITI REVIZIJU IZRAĐENIH PROJEKATA	VIK	SR	VIK	REVIDIRANI PROJEKTI	IZVJEŠTAJO REVIZIJU	

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjoročno (2-6 godina), DR - dugotračno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

1. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM RESURSIMA

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKUZVONI	REZULTAT	INDIKATOR
	M6	REALIZACIJA PROJEKATA KANALIZACIJE U TRNOVU	OPŠTINA VIK, IZVODAČI RADOVA	DR	OPŠTINA VIK DONACIJE GRADANI	IZGRADJENA KVALITETNA MREŽA	ZAPISNIK O TEINICOM PRIMENI
	M7	REDOVAN MONITORING I ODRŽAVANJE	VIK	DR	VIK NAPLATA RAČUNA	ISPRAVAN SISTEM	IZVESTAJ
C3		OBALNE RIJEKE I POTOKA SU IZGRAĐENE I IREĐENE, VODOLOČNE PLAVE OKOLNO ZIMLJISLJIVI OBJEKTI					
M1		OSIGURATI POTREBNA SREDSTVA I UGOVORE ZA IZRAĐU PLANOVA ZASLUTE OBALA	OPŠTINA	SR	OPŠTINA, DIREKTUA ZA VODE, DONACIJE	OSIGURANA SREDSTVA	UGOVORI
M2		IZDARATI POTREBNE PROJEKTE	OPŠTINA ZAVODI DIREKTUA	SR	OPŠTINA, DIREKTUA	PROJEKTI	DOKUMENTI
M3		OSIGURATI FINANSIJSKA SREDSTVA ZA REALIZACIJU PROJEKTA	OPŠTINA	SR DR	OPŠTINA, DIREKTUA DONACIJE	OSIGURANA SREDSTVA	UGOVORI

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjeročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

I. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM REŠURSIMA

ČINJ.	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSOCIJAČKIVOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
M4	REALIZOVATI PROJEKT UZSUSTAV I UREDUNJA OBALA RIJEKA, POTOKA	OPŠTINA, IZVODAČI RADNOVA	SR DR DIREKCIJA DONACIJE	OBALU/ZASTITNE UREĐIJNE	OPŠTINA DIREKCIJA DONACIJE	OBALU/ZASTITNE UREĐIJNE	ZAPSNIKO FENIČKOM PRIJEMU
C4	IZRADITI KVALITETAN SISTEM OBORINSKE MREŽE						
M1	OSIGURATI POTREBNA SREDSTVA ILI GORE: ZA IZRADU PLANNOVA PARCIJALNE OBORINSKE MREŽE	OPŠTINA VIK		SR	OPŠTINA DIREKCIJA DONACIJE	OSIGURANA SREDSTVA	UGOVORI
M2	PRIKUPITI POTREBNE PODATKE	OPŠTINA VIK DIREKCIJA		SR	OPŠTINA VIK DIREKCIJA	KVALITETNA BAZA PODATAKA	KATASTAR
M3	IZRADITI POTREBNE PROJEKTE	OPŠTINA VIK ZAVODI		DR	OPŠTINA VIK DIREKCIJA DONACIJE	PROJEKTI	DOKUMENTI
M4	OSIGURATI FINANSIJSKA SREDSTVA ZA REALIZACIJU PROJEKTA	OPŠTINA VIK DIREKCIJA DONACIJE		DR	OPŠTINA VIK DIREKCIJA DONACIJE	OSIGURANA SREDSTVA	UGOVORI

KK- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

1. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM RESURSIMA

ČINJ.	MJERA	OPIŠ AKTIVNOSTI	NOSOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI UZVODI	REZULTAT	INDIKATOR
M5	IZRŠTI REVIZIJU PROJEKTA	VIK OPŠTINA	DR OPŠTINA, VIK DIREKCIJA DONACIJE	-	REVIRIRANI PROJEKTI	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI	
M6	REALIZOVATI PROJEKTE OBORINSKE MREŽE U TRNOVU (PARCIALNE)	OPŠTINA IZVODAČI RADOVA	DR OPŠTINA, DIREKCIJA DONACIJE	-	IZGRADEN KVALITETAN SISTEM OBORINSKE MREŽE	ZAPSNIK O TEHNIČKOM PRUJEMU	
M7	REFOVARAN MONITORING I ODRAŽAVANJE	VIK	DR	VIK, GRADANI	NAPREKIDNO ISPRAVAN SISTEM	IZVJEŠTAJ	
C5	KANALIZACIONI SISTEM ZAVRSAVAJE PRESTAFATIMA						
M1	OSIGURATI POTREBNA SREDSTVA I UGOVORE ZAIZRADI I REALIZACIJU PROJEKATA	OPŠTINA VIK	KK DR MINISTARSTVO DONACIJE	OPŠTINA, VIK MINISTARSTVO DONACIJE	OSIGURANA POTREBNA SREDSTVA	ZAPSNIK UGOVORI	
M2	IZRADUTI PROJEKTE	OPŠTINA, ZAVODI INSTITUTI	KK DR MINISTARSTVA DONACIJE	OPŠTINA, VIK MINISTARSTVA DONACIJE	IZRADENI PROJEKTI	DOCUMENIT	
M3	IZRŠTI REVIZIJU PROJEKATA	OPŠTINA, VIK	KK DR MINISTARSTVA DONACIJE	OPŠTINA, VIK MINISTARSTVA DONACIJE	KVALITETNA TEHNIČKA DOKUMENTACIJA	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI	

KK - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjeročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

1. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE VODENIM REŠURSIMA

CTLJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
M4	REALIZOVATI PROJEKTE IZGRADNJE PRECISTACIJA	OPSTINA VIK IZVODAČI RADOVA	KR DR DR	OPSTINA, VIK MINISTARSTVA DONACIJE	UGRADENI, PREČISTACI	ZAPISNIK O TEHNIČKOM PRIHEMU	
M5	OBEZBEDIĆI KVALITETNO UPRAVljANJE SISTEMLOM ODRŽAVANJE NAPLATEU	OPSTINA VIK	DR	OPSTINA, VIK MINISTARSTVA DONACIJE	SISTEM KVALITETNO FUNKCIIONISE	ZAPISNICI IZVJESTAJI	

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP TRNOVO

3.2. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM

Zemljište je osnovni prirodni i teško obnovljivi resurs koji zajedno sa vodom, vazduhom i živim svijetom čini eko-sistem Trnova. Osnovna funkcija zemljišta je proizvodnja hrane i sirovina. Ono se koristi i za druge namjene kao što su: izgradnja naselja, industrijskih pogona, izgradnja saobraćajnica, eksploatacija raznih sirovina, odlaganje otpada i sl.

Sve funkcije tla mogu se podijeliti u dvije grupe:

- ekološka funkcija tla,
- tehnička funkcija tla

s tim da ekološka funkcija tla u opštini Trnovo, kao i u sličnim sredinama, iz godine u godinu rapidno opadaju, a tehničke funkcije tla rastu.

Opština Trnovo zauzima površinu od 13850 ha i ima oko 3800 stanovnika. Od ukupne površine, na poljoprivredno zemljište otpada 4100 ha (29%). Na osnovu ovoga dolazi se do podatka da na jednog stanovnika opštine Trnovo pripada 1 ha poljoprivrednog zemljišta. Kritična granica poljoprivrednog zemljišta, potrebnog za proizvodnju dovoljnih količina kvalitetne hrane i sirovina potrebnih za opstanak stanovništva, odnosno održivi razvoj čovječanstva, iznosi 0,17 ha po stanovniku (podaci UNICEF-a) što ukazuje da bi opština Trnovo mogla adekvatnom obradom i korištenjem ukupnog poljoprivrednog zemljišta obezbijediti dovoljne količine hrane i sirovina čime bi osigurala održiv razvoj.

U Republici Srpskoj na jednog stanovnika pripada 0,90 ha poljoprivrednog zemljišta dok u Federaciji BiH taj iznos oko 0,56 ha. Problem Trnova je što na oranice i bašte otpadaju male površine a ostali dio zemljišta (voćnjaci, livade, pašnjaci) su zapanjeni ili se nedovoljno koriste i kultivaju.

Gubitak obradivog zemljišta uzrokovani je izgradnjom saobraćajnica, industrijskih objekata, naselja, jednom riječju urbanizacijom. Ipak, najznačajniji uzrok neobradivanja poljoprivrednog zemljišta je nedovoljna zainteresovanost građana, nepostojanje zemljoradničke zadruge i nerazvijenih kooperantskih odnosa. Zemljišni posjedi su usitnjeni, a stanovnici više orijentisani na uslužne djelatnosti što predstavlja dodatni problem.

Po pitanju zakonske regulative, zemljišna problematika je obrađena kroz veći broj zakona: Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o premjeru i katastru i dr. Proces daljeg gubitka poljoprivrednog zemljišta je zaustavljen što je posljedica rata i raseljavanja stanovnika ali je i njegova obrada svedena na najniže moguće površine. Mudrom razvojnom politikom i posticanjem proizvodnje, posebno zdrave ishrane, mogu se stvoriti dobri uslovi i osnov za razvoj Opštine.

Identifikacija problema

Uzroci dosadašnjeg lošeg odnosa prema zemljištu ogledaju se u slijedećim stavovima:

- prisutna su mišljenja da se raspolaze sa neograničenim resursima zemlje,
- nepoznavanje činjenice da je zemljište teško obnovljiv resurs,
- nepoznavanje činjenice da pored tehničke zemljište ima i ekološku funkciju,
- smanjenje i gubitak poljoprivrednog zemljišta se ne smatra problemom,
- nizak stepen uredenosti zemljišta.

LEAP TRNOVO

Na osnovu iznesenog identifikovani su slijedeći ekološki PROBLEMI

- Veliki dio poljoprivrednog zemljišta u Trnovu je neobraden,
- Proizvodnja zdrave hrane je malo prisutna,
- Nerazvijeni poljoprivredni kooperantski odnosi,
- Prisutna bespravna i neplanska gradnja.

Glavni uzroci problema

- Nezainteresovanost i neupućenost stanovništva,
- Nemá podsticaja poljoprivredne proizvodnje,
- Uvoze se i prodaju jeftini poljoprivredni proizvodi sumljivog kvaliteta,
- Loši projekti i slaba edukacija,
- Usitnjeno posjeda,
- Nerevidirani planovi za gradnju.

Posljedice problema

- Siromašno stanovništvo,
- Neiskorištenost poljoprivrednog zemljišta,
- Kupuju se manje kvalitetni ili nekvalitetni proizvodi,
- Neiskorišteni potencijali u proizvodnji zdrave hrane,
- Dogradnja, bespravna gradnja i usurpacija poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe,
- Neprivlačna sredina za život.

Mogući uticaji

Uočeni problemi imaju negativan uticaj na fizičko i psihičko stanje zdravlja stanovnika, a posebno negativan uticaj na socijalno stanje. Uticaj na okolinu ogleda se u zapuštenosti obradivog zemljišta i njegovoj neiskorištenosti, kao i negativan cjelokupan izgled gradskih i prigradskih naselja. Svi navedeni problemi negativno utiču na kvalitet života, ekonomsku i socijalnu sigurnost, smanjenje siromaštva i nezaposlenosti.

Ciljevi

1. Provodenjem Strategije povećati poljoprivrednu proizvodnju,
2. Osnivanje zemljoradničke zadruge i uspostavljeni dobri kooperantski odnosi,
3. Izvršena revizija planova.

Mjere

1. Izraditi Strategiju razvoja poljoprivrede u Trnovu,
2. Podsticati proizvodnju zdrave hrane,
3. Stimulisati poljoprivrednu proizvodnju za tržiste,
4. Uspostaviti kooperantske odnose u poljoprivredi, u nabavci opreme i repromaterijala i u planu proizvodnje,
5. Zaustaviti neplansku izgradnju.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

2. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJISTEML

ČLJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOČI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTATI	INDIKATORI
C1		PROVOĐENJEM STRATEGIJE POVEĆANA JE POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA					
M1	IZRADITI STRATEGIJU RAZVOJA POLJOPRIVREDU OPSTINI TRNOVO	OPŠTINA	KR.	OPŠTINA	-	IZRAĐENA STRATEGIJA	IZVJEŠTAJ
C2	OSNOVANA ZEMLJORADNIČKA ZAÐRUGA I USPOSTAVLJENI DOBRI KOOPERATIVSKI ODNOŠI						
M1	OSNOVATI ZEMLJORADNIČKU ZAÐRUGU	OPŠTINA	KR.	OPŠTINA ZEMLJORADNIČKI	OSNOVANA ZAÐRUGA	DOKUMENT	
M2	USPOSTAVITI KOOPERATIVSKE ODNOŠE U UNABAVU OPREME I REPREMATERIALA I U PLASMANU PROIZVODA	OPŠTINA ZEMLJORADNIČKA ZAÐRUGA	KR.	ZEMLJORADNIČKA ZAÐRUGA	SIGURAN PLASMAN PROIZVODA	IZVJEŠTAJ	
M3	PODSETITI PROIZVODNU ZDRAVE HRANE	OPŠTINA ZEMLJORADNIČKA ZAÐRUGA	KR. SR. DR.	OPŠTINA DONACIJE KREDITI	VITČA ISKORISTENOŠT RESURSA	EVIDENCIJA	
M4	STIMULISATI POLJOPRIVREDNU PROIZVODNU ZAÐRUGU	OPŠTINA ZEMLJORADNIČKA ZAÐRUGA	KR. SR. DR.	OPŠTINA, DONACIJE KREDITI	SMANJENJE SIROMAŠTVA	EVIDENCIJA	

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjoročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

2. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
C3:		(IZVRSENA REVIZIJA PLANNOVA)					
M11	ZAUŠTAVITI BESPRAVNU GRADNJU	OPŠTINA, INSPEKCIJA	KR.	OPŠTINA, INSPEKCIJA		IZBRAĐENJA SE ODVJALA PREMA PLANU	ZAPSNIČI, IZVUŠTAJI
M12	LEGALIZOVATI OBJEKTE KOJI SE MOGU LEGALIZOVATI UKLONJUJUĆI BESPRAVNO SAGRADIENI OBJEKTE GDE JE LEGALIZACIJA NEMOGUĆA	OPŠTINA, INSPEKCIJA	KR.	OPŠTINA		IZVRŠENA LEGALIZACIJA UKLONJUĆI OBJEKTI	ZAPSNIČI, IZVUŠTAJI I SACILASNOSTI

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjeročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP TRNOVO

3.3. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PLANINAMA I ŠUMAMA

Funkcije šuma su višestruke, kao za čovjeka tako i za ostale dijelove prirode. Šume su izvor mnogih proizvoda: drvna masa, gljive, lov na divljač, plodovi šumskog voća, ljekovito bilje, hrana za stoku. Šume imaju i zaštitnu funkciju od erozije, lavina i odrona, poplava, klizanja slojeva zemljišta, zaštite vodotoka, rezervoara voda i dr. Socijalna funkcija šuma se ogleda u rekreaciji, turizmu i aktivnostima u slobodnom vremenu a ekomska funkcija je u zaposlenosti stanovnika.

Posebno velike negativne posljedice po šumske sisteme ostavio je protekli rat ali i poslijeratni period. Na pojedinim područjima došlo je do nekontrolisane sječe i degradacije šuma što za posljedicu ima velike prostore goleti i vjetroloma. Ako tome dodamo mnoge površine sa zaostalim minama, vidi se kako je težak i odgovoran posao koji predstoji u saniranju i unapređenju postojećeg stanja.

Prema Zakonu o šumama RS funkcije šuma su:

1. EKOLOŠKE
 - biodiverzitet – zaštita staništa,
 - zaštita zemljišta,
 - zaštita voda,
 - klimatska, uključujući ulogu šume u proizvodnji kisika
2. EKONOMSKE
 - prihod od proizvodnje drveta,
 - prihod od sekundarnih šumskih proizvoda,
3. SOCIJALNE
 - rekreacija,
 - turizam,
 - obrazovanje i istraživanje,
 - odbrana,
 - zaštita objekata i infrastrukture.

Prema istom Zakonu gazdovanje šumama obuhvata: planiranje, zaštitu i njegu te korištenje šumskog zemljišta. Istim Zakonom zabranjene su čiste sjeće i pustošenje šuma, a sve površine nastale čistom sjećom moraju biti pošumljene u određenom roku. Šume su u državnom ili u privatnom vlasništvu. Šumski fond regije Trnova obiluje šumama bukve, jele, smrče i u manjoj mjeri hrasta kitnjaka. Gazdovanje ovim šumama povjerenje je preduzeću SG «Treskavica» Trnovo.

Na osnovu podataka iz nove šumsko-privredne osnove ona se sastoji od: visoke šume 6590 ha i niske šume 2250 ha.

Osnovna karakteristika ovog šumskog privrednog područja je malo učešće visokih ekonomskih šuma u ukupnoj drvnoj masi i mala otvorenost šuma koja iznosi 2 km/ 1000 ha dok je prosjek otvorenosti za BiH 7 km/1000 ha.

Druga bitna karakteristika je da je revizija šumskog fonda stara, te bi stoga trebalo što prije radići novu reviziju. Sjeća šuma nije vršena ravnomjerno po cijeloj teritoriji.

Ona je prvenstveno vršena u centralnom dijelu koji je bliže saobraćajnicama, dok su ostali dijelovi neiskorišteni, šuma prezrela i vrlo teško isplativa. Zbog svih ovih faktora došlo je i do poremećaja u ekosistemu i strukturi drvne zalihe.

Šume na teritoriji naše Opštine predstavljaju idealno stanište za različite autohtone vrste divljači kao što su: divokože, srne, medvjedi, zečevi, vukovi i lisice, te različite vrste pernate divljači.

LEAP TRNOVO

Na teritoriji Opštine egzistira lovačko udruženje koje broji preko 70 članova. I pored loše finansijske situacije udruženje je vrlo aktivno. Svi članovi imaju i zaduženja kontrole lova jer je i kod nas, kao i u drugim sredinama, krivolov veoma prisutan.

Stanje lovačkih kuća je slijedeće: Spasovača je potpuno uništena, Pandurica je potpuno uništena, Rajske do je potpuno uništen. Lovački dom u Trnovu je u fazi izgradnje.

U posljednje vrijeme na području Opštine izražen je nedostatak planinarskih objekata i drugih kapaciteta za smještaj izletnika i planinara. Uništen je planinski dom «Josip Sigmund» na Treskavici, djelomično je oštećena planinska kuća na Sustavcu, a hoteli «Treskavica» u Trnovu i «Rajske do» su potpuno devastirani. Prije rata postojalo je više planinarskih staza koje su iz Trnova vodile ka vrhovima Treskavice. Danas su planinarske staze zarasle, nemarkirane, nesigurne za planinarenje. Planinarsko društvo «Treskavica» Trnovo je jedno od najaktivnijih planinarskih društava u Republici Srpskoj i broji oko 200 kontrolnih tačaka od kojih je svaka uredeno izletište. Trnovska transverzala polazi od Crkva – Kazani – Rajske do – Vrela – Vis – Gradac a završava se na Ribnjaku.

Područje opštine Trnovo je nakon ratnih edjstava ostalo sa značajnim dijelom minirane teritorije.

Prema izvještaju iz 2002. godine procjenjuje se da oko 50% teritorije Trnova spada u rizične površine koje mogu biti minirane. U poslijeratnom periodu poduzete su aktivnosti deminiranja, čiji je obim daleko od zadovoljavajućeg. Najviše zaostalih mina se nalazi na planini Treskavica.

Identifikacija problema

Eколоški problemi uočeni u ovom području su:

- povećano i nekontrolisano uništavanje šuma,
- slabo pošumljavanje,
- izražen krivolov,
- uništene i devastirane lovačke kuće,
- uništeni planinski objekti,
- zarasle i nemarkirane staze na Treskavici,
- postojanje minskih polja,
- zapuštena i uništена izletišta.

Glavni uzroci problema su:

- ratna dejstva i propratne pojave,
- nezakonito ponašanje građana u neplanskoj sjeći,
- ponašanje građana i lovaca u krivolovu,
- nepostojanje mape minskih polja,
- pasivnost udruženja građana,
- neprosvjećenost stanovnika i nizak kreativni nivo,
- finansijske mogućnosti Opštine, nedostatak sredstava.

Posljedice problema su:

- goleti, šikare i erozija zemljišta,
- gubitak staništa za divljac i ptice,
- istrebljenje plemenite divljači: srna, divokoza, medvjed, zec, lisica i ptice,

LEAP TRNOVO

- velika opasnost od mina,
- slaba posjećenost planinskih prostora,
- smanjena mogućnost razvoja turizma,
- smanjena mogućnost rekreacije u prirodi,
- Smanjena efikasnost preventivnog djelovanja.

Mogući utjecaji

Neki od problema, kao što su minska polja, imaju veliki utjecaj na zdravlje čovjeka i na sam ljudski život. Neki problemi na direktni, a neki na indirektni način utiču na čovjekovo zdravlje i sam život. Uticaj na okolinu: smanjenje biodiverziteta, uništavanje i pustošenje šuma, uticaj na izgled okoline. Izvodi se zaključak da navedeni problemi imaju veliki negativan utjecaj na ukupan kvalitet života.

Ciljevi

1. Teritorija opštine Trnovo očišćena od mina,
2. Zakoni o šumama se dosljedno primjenjuje,
3. Zakon o lovstvu se dosljedno primjenjuje,
4. Obnovljeni devastirani i uništeni lovački objekti,
5. Obnovljeni planinarski objekti,
6. Izgradene i markirane planinske staze,
7. Uredena izletišta.

Mjere

- Potpuno ukloniti mine i ostala ubojita sredstva u naseljenim mjestima kao i na širem području Opštine,
 - Provoditi kontinuirani monitoring šuma i sprečavati čistu sjeću,
 - Oduzeti oružje krivolovcima,
 - Obnoviti devastirane i uništene lovačke kuće na lokalitetima Spasovača i Pandurica,
 - Završiti zanatske radove i opremiti Lovački dom u Trnovu,
 - Izgraditi potpuno uništeni Lovački dom u Rajskom dolu,
 - Izgraditi potpuno uništeni planinarski dom na Kozijoj Luci (Treskavica)
 - Sanirati djelomično uništenu planinarsku kuću na Sustavcu,
 - Pročistiti i markirati planinarske staze
-
- a) Trnovo, Rajski do, Hum, Sustavac, Skok, Kozija Luka, Šišan – Veliko jezero,
 - b) Trnovo, Rajski do, Pandurica, izvor Dobropolje, Spasovača, Lupoč, Kozija Luka, Jezera,
 - c) Kalinovik, Gvozno polje, Veliko vratilo, Spasovača, Lupoč, Kozija Luka, Jezera,
 - d) Trnovo, Pazarišta, Poljica, Ogorjeli kuk, Barice, Trokunsko vrelo, Crno jezero, Veliko jezero,
 - Urediti izletište na Kozijoj Luci, Kazanima, Rajskom dolu i Jahorini i Vrela – Vis.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.3. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PLANINAMA I ŠUMAMA

CTIJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSUĆI AKTIVNOSTI	KOK	FINANSIJSKI IzVORI	REZULTAT	INDIKATOR
C1		TERITORIJA OPŠTINI TRNOVO OČIŠĆENA OD MINA					
	M1	POTPUNO UKLONITI MINE I UBOJITA SREDSTVA U NASELJENIM MJESTIMA I NA SIREM PODRUČJU	OPŠTINA, OS CZ MAC	DRENJA DINAMIČI MAC-a	UKLONJENE MINE I SVA UBOJITA SREDSTVA	ZAPSNIK IZVIJEŠTAJ	
C2	M2	PROPSNO OZNACITI MINIRANA PODRUČJA DO MOMENTA DEMINIRANJA	OPŠTINA, OS CZ MAC	KR	OPŠTINA, MAC	OZNACENA MINIRANA PODRUCJA	IZVIJEŠTAJ
	M1	ZAKON O ŠUMAMA ST. DODJEDNO PRIMJENjuJE	OPŠTINA, SG TRNOVO	KR SR DR	JP SRPSKE SUME MINISTARSTVO	NEMA ČISTE ŠUME VRSI SE POSUMLJAVANJE	IZVIJEŠTAJ
M2	M1	PRIMA ZAKONU OSIGURAJI KVALITETNO PROVODENJE SLIMSKO-UZGOJNIH MIJERA	OPŠTINA, SG TRNOVO	KR SR DR	OPŠTINA MINISTARSTVO	SUMAMA SE GAZDUJE PO ZAKONU	IZVIJEŠTAJ ZAPSNIČI
	M2	PROVODITI SONTINUIRANI MONITORING ŠUMA I SPREČAVATI CIŠTU SUECU	OPŠTINA MINISTARSTVO INSPEKCIJA	KR SR DR			

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjeročno (2-5 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.3. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PLANINAMA I ŠUMAMA

ČLJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIDLO AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI/IZNORI	REZULTAT	INDIKATOR
C3	ZAKON O LOVSTVU SE DOSLJEDNO PRIMJENJUJE						
M1	ODUZETI ORUŽJE OD KRIVOLOVACA	LOVACKO UDRUŽENJE MUP	KR	OPŠTINA, ŠG TRNOVO	ODUZETO ORUŽJE	ZAPSNIČI	
C4	OBNOVljENI DEVASTIRANI UNISTENI LOVACKI OTROKTI						
M1	NA LOKALitetima SPASOVACI I PANDURICA SAGRADI UNISTENE LOVACKE KUĆE	OPŠTINA, LOVACKO UDRUŽENJE	SIR DR	OPŠTINA, PRIVREDA, DONACIJE	IZGRADENI LOVACKI KUĆE	IZVJEŠTAJI	
M2	ZAVRŠITI ZANATSKIE RADOVE I OPREMITI LOVACKI DOM U TRNOVU	OPŠTINA, LOVACKO UDRUŽENJE	KR	OPŠTINA, ŠG TRNOVO	ZAVRŠEN LOVACKI DOM	IZVJEŠTAJI	
M3	IZGRADITI UNISTENI LOVACKI DOM U RAJSKOM DOLU	OPŠTINA, ŠG TRNOVO, LOVACKO UDRUŽENJE	SIR DR	OPŠTINA, ŠG TRNOVO	IZGRADEN LOVACKI DOM	IZVJEŠTAJI	

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjeročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.3. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PLANINAMA I ŠUMAMA

ČILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVOR	REZULTAT	INDIKATOR
C5		OBNOVljENI PLANINARSKI OBJEKTI					
M1		IZGRADITI UNIŠTENI PLANINARSKI DOM NA KOZOJOJ LUCI	OPŠTINA PLANINARSKO DRUŠTVO	DR.	OPŠTINA PRIVREDA DONACIJE	IZGRADENI PLANINARSKI DOM	ZAPISNIK
M2		SANIRATI DUFOMIČNO UNIŠTENI PLANINARSKI KUCU NA SUSIYAVCU	OPŠTINA PLANINARSKO DRUŠTVO	KR	OPŠTINA PRIVREDA	OBNOVljENA PLANINARSKA KUĆA	ZAPISNIK
C6		IZGRADITI MARKIRANE PLANINARSKE STAZE					
M1		PROCITSTITI I MARKIRATI PLANINARSKE STAZE NA TREŠKAVICI - TRNOVO, RAJSKIDU, HUM, SUSIYAVCI, SKOK, KOZJA LUKA, SUSAN, VELIKO JEZERO.	PLANINARSKO DRUŠTVO OPŠTINA GRADANI	OPŠTINA PRIVREDA	IZGRADENE, PROCITCENE I MARKIRANE STAZE	IZVJEŠTAJI	
		- TRNOVO, RAJSKIDU, PANDURICA, IZVOR, DUBROPOLIK, SPASOVACA, LUPOC, KOZJA LUKA, JEZERA					
		- TRNOVO, PAZARIŠTA, POLJICA, OGORJELIKUK, BARICE, TROKUNSKO VRELJ, CRNO JEZERO, VELIKO JEZERO					
		- KALINOVIC, GVOZNO POLJE, VELIKO Vratilo, SPASOVACA, LUPOC KOZJA LUKA, JIZIRA					

KR - krajkoraci (0-2 godine), SR - srednjegrečno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.3. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠĆENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PLANINAMA I ŠUMAMA

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIGERAK/aktivnosti	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTATI	INDIKATOR
C7		UREĐENA IZLETIŠTA					
M1		UREĐITIZLETIŠTA NA TRNOVSKOJ TRANSFERZALI: RAISKI DO, KAZANI KOZA LUKA	OPŠTINA, PLANinarsko Društvo	KR SR DR	OPŠTINA, DONACIJE UREĐENA IZLETIŠTA	UREĐENA IZLETIŠTA	IZVEŠTAJ
M2	JAGORINI	UREĐITIZLETIŠTE NA JAGORINI	OPŠTINA, GRAD	KR SR	OPŠTINA, GRAD UREĐENO IZLETIŠTE	UREĐENO IZLETIŠTE	IZVEŠTAJ

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP TRNOVO

3.4. TEMATSKO PODRUČJE: UPRAVLJANJE OTPADOM

Otpad predstavlja prioritetan problem zaštite okoline u Trnovu, a tim i problem daljeg ekološkog razvoja. Nijedno naseljeno mjesto nema uspješno riješeno upravljanje otpadom. Posebno složen problem predstavlja Gradska deponija smeća «Krupac». Smještena je uz magistralni put M-18 Sarajevo-Srbinje i uz korito rijeke Željeznice. Ta deponija je bez odgovarajućih tehničkih rješenja i bez dokumentacije. U nju se odlaze otpad iz tri opštine: Trnovo, Srpska Ilidža i Srpsko Novo Sarajevo. Pored činjenice da otpad zagađuje zemljište i vodu, čestim paljenjem smeća stanovnici Kijeva imaju velike probleme zbog zagadenog vazduha. Prateće negativne pojave su i veći broj pasa latalica, mačaka, glodara i dr. U toku rata i u poslijeratnom periodu primjetne su povećane količine otpada. Nagomilani problemi pri upravljanju otpadom potiču od dosadašnjeg društvenog odnosa prema otpadu i načinu upravljanja, pomanjkanja usklađenosti i organizovanosti, nepoštivanja pravnih propisa, kao i nedostataka finansijskih sredstava.

Na području opštine Trnovo u više navrata vršeno je uklanjanje divljih deponija i lokalnih smetlišta. Međutim, ubrzo poslije tih akcija na istim, ili novim lokacijama, niknu nove divlje deponije.

Prikupljanje komunalnog otpada iz domaćinstava nije riješeno na odgovarajući način: nema dovoljno kontejnera, njihovo pražnjenje ne odgovara potrebama, otpad nije selektivan, nema reciklaže korisnih sastojaka.

Uspostavljanje kontrolnih sistema upravljanja otpadom uslov je za dostizanje važnih ciljeva na području zaštite čovjekove okoline. Problematika je složena i potreban je selektivan pristup i ravnoteža između organizacijskih, pravnih i ekonomskih mjera na jednoj i konkretnih institucionalnih i tehničkih rješenja na drugoj strani. To proizilazi iz činjenice da dosadašnja politika upravljanja otpadom nije dala prave rezultate radi prenaglašenih finansijskih i tehničkih problema u odnosu na druge, posebno edukaciju građana i privrednika.

Lako se uočavaju glavni problemi u upravljanju otpadom: sva područja nisu obuhvaćena organizovanim sistemom prikupljanja otpada, neadekvatna kako lokacija tako i tehnički riješena gradska deponije, neodgovarajući sistem finansiranja upravljanja otpadom, nedostatak obrazovanja građana, privrednika i odgovornih osoba. Sadašnje stanje zahtijeva akcije čija bi realizacija morala iz temelja promjeniti odnos prema otpadu.

U Republici Srpskoj je usvojen Zakon o upravljanju otpadom. Zakon će pratiti različiti propisi, mjere, standardi i smjernice kako na entitetskom tako i na gradskom i opštinskom nivou. U pomenu tom Zakonu i propisima ova materija je sagledana do pojedinosti, pojašnjeni su uslovi i načini prikupljanja, odlaganja, transporta i tretmana različitih vrsta otpada, samo još da zažive u praksi.

Visoki troškovi, neracionalna organizacija, nezadovoljavajući kvalitet usluga, nedovoljna briga za okolinu, rezultat su poraznog stanja u organizaciji upravljanja i nadzora nad otpadom. Tome doprinose slaba naplata od stanovništva (ispod 50%), niska ekomska moć, niska ekološka svijest stanovnika.

Ne postoji ejelovit i kontinuiran program obrazovanja za zaštitu čovjekove sredine. Kvalitetni edukacioni programi na svim nivoima, stimulisajte racionalnog postupanja s otpadom, objektivno i dobromjerno informisanje javnosti o stanju okoline pomogli bi u promjeni navika i ponašanja svih učesnika u procesu zaštite okoline, počev od građana, udruženja građana, privrednika i komunalnog preduzeća do institucija lokalne vlasti.

Paralelno sa edukacijom treba uspostaviti komunikaciju sa javnosti putem saopštenja, intervjuja, javnih rasprava, publikacija. Naročito nevladine organizacije i udruženja građana mogu i treba da imaju važnu ulogu u formiranju ekološke svijesti građana.

LEAP TRNOVO

Identifikacija problema

Ekološki problemi uočeni u ovom području su:

- odlaganje otpada vrši se na za to nedozvoljenim mjestima i na nedozvoljen način,
- nedostatak kontejnera i njihove dezinfekcije,
- loš odnos građana prema odlaganju otpada i kontejnerima,
- nema korpi za otpad,
- nema sortiranja otpada za reciklažu.

Glavni uzroci problema

- neprosvjećenost i nesavjesnost građana, privrednika, javnih radnika,
- neprovodenje i nepoštivanje važeće zakonske regulative,
- neefikasan rad inspekcija,
- nedovoljan nivo komunalnih usluga,
- nepostojanje ekološki ispravne deponije,
- niska naplativost zbrinjavanja otpada,
- neadekvatan način odlaganja otpada,
- neorganizovano prikupljanje sekundarnih sirovina,
- finansijska nemogućnost Opštine.

Posljedice problema

- veliki broj divljih deponija u centru, prigradskim naseljima i čitavom dužinom magistralnog puta i stalna pojava novih,
- za život neprivlačna sredina,
- neuređen grad, veoma neugodni mirisi oko kontejnera, pogotovo ljeti,
- životinje raznose otpad po naselju,
- neiskorištenost sekundarnih sirovina,
- u kontejnere se odlažu sve vrste otpada: i kabasti, tečni i gradevinski, zapaljivi, a nerijetko i pored kontejnera,
- kontejneri se uništavaju paljenjem,
- vrlo neodgovoran odnos stanovnika prema odlaganju otpada,
- u domaćinstvima se ne vrši sortiranje otpada.

Mogući uticaji

Uticaj navedenih problema na čovjekovo zdravlje ogleda se u riziku od moguće pojave raznih bolesti. Navedeni problemi predstavljaju rizik po eko sisteme: rijeke, zemlju, šume, vazduh kao i veoma loš izgled sredine u kojoj živimo. Ovi problemi predstavljaju rizik za ukupan kvalitet života i stanovanja, ekonomске, socijalne i zdravstvene brige.

LEAP TRNOVO

Ciljevi

1. Gradska deponija smeća «Krupac» sanirana i zatvorena,
2. Kontinuirana edukacija o odlaganju i upravljanju otpadom stanovnika, javnog i poslovnog sektora,
3. Na raspolaganju dovoljan broj kontejnera na propisnim mjestima,
4. Kontejneri se redovno prazne i dezinfekuju,
5. Postavljene korpe za otpatke,
6. Sve divlje deponije uklonjene,
7. Obavlja se odvajanje otpada po vrsti i materijalu.

Mjere

- U dogovoru sa Skupštinom grada Srpsko Sarajevo hitno zatvoriti i sanirati deponiju «Krupac» a odlaganje otpada vršiti na propisnu deponiju,
- Raznim metodama i svim pristupačnim informativnim sredstvima kontinuirano informisati i edukovati javnost o odlaganju otpada,
- Poštjući potrebe postaviti odgovarajući broj kontejnera na raspolaganje korisnicima,
- Redovno prati i dezinfikovati prazne kontejnere,
- Stalna mjesta za kontejnere riješiti Odlukom,
- Postaviti korpe za otpatke u gradu,
- Divlje deponije sanirati čišćenjem, odvozom i uništavanjem otpadnog materijala,
- Neprekidno nadgledati i sankcionirati nedozvoljeno odlaganje otpada na teritoriji cijele Opštine,
- Napraviti program za sortiranje otpada za reciklažu (reciklažna dvorišta),
- Uvesti ekonomске cijene za zbrinjavanje kabastog otpada.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

3.4. TEMATSKO PODRUČJE: UPRAVLJANJE OTPADOM

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
C1		GRADSKA DEPOZITA SMCĀA SKRUPAC JE ZATVORENA I SANIRANA					
M1		U SARADNJI SA SKUPSTINOM GRADA S SARAJEVO ZATVORITI IZANIRATI DEPOZITU SKRUPAC-a ODLAGANJE OTPADA VRSITI NA PROPSNU DEPOZITU	OPŠTINA GRADA S. SARAJEVO	KR JKP "RADe"	GRADS. SARAJEVO, POSTOJGRADSKA DEPOZITA	U TRNOVU NE POSTOJGRADSKA DEPOZITA	ZAPSNIK IZVJEŠTAJ
C2		KONTINUIRANA EDUKACIJA O ODLAGANJU I UPRAVLJANJU OTPADOM STANOVNIKA, JAVNOG I POSLOVNOG SEKTORA					
M1		RAZNIM METODAMA I INFORMATIVnim SREDSTVIMA KONTINUIRANO INFORMISATI I EDUKOVATI JAVNOST O ODLAGANju OTPADA	UDRUŽENJE MLADIH OPŠTINA, RADIO S. SARAJEVO	KR SR DR	JKP "RADe" OPŠTINA, GRAD, DONACIJE	OIPAD SE PROPSNO ODLAZAK	ZAPSNI IZVJEŠTAJ
M2		EKOLOŠKI SATI U ŠKOLAMA	UDRUŽENJE MLADIH	KR SR	OPŠTINA, PROJEKT EKOLOŠKA SVIJEST RAZVJENA		ARHIVA OS. TRNOVO
C3		DOVOLJAN BROJ KONTEJNERA NA PROPSNIM MJESTIMA					
M1		POSTUJUĆI POTREBE POSTAVITI ODGOVARAJUCI BROJ KONTEJNERA NA RASPOLAGANJE KORISNICIMA	JKP "RADe" OPŠTINA	KR	JKP "RADe", GRAD, PRIVREDA	POSTAVLJEN DOVOLJAN BROJ KONTEJNERA	ZAPSNI IZVJEŠTAJ

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.4. TEMATSKO PODRUČJE: UPRAVLJANJE OTPADOM

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
C4		KONTINFEREST REDOVNO PRAZNE DEZINFIKUJU					
M1		KONTINERE REDOVNO PRAZNI, ČISTITI I DEZINFIKOVATI	JKP-aRADn, OPŠTINA, GRAD	KR SR DR	JKP-aRADn, GRAD	NEMA NEGOĐNIH MIRISA	ZAPISNIK IZVIJESTAJ. EKO TELEFON
M2		UNASELJILI TRNOVO KONTINERE PRAZNI SVAKE SEDMICE	JKP-aRADn, OPŠTINA, GRAD	KR SR DR	JKP-aRADn, GRAD	NEMA SMEĆA OKO KONTEINTRA I NEGOĐNOG MIRISA	ZAPISNIK IZVIJESTAJ. EKO TELEFON
C5		POSTAVLJENE KORPE ZA OTPAKE	OPŠTINA	KR	OPŠTINA PROJEKT	POSTAVLJENE KORPE ZA OTPAKE	ZAPISNIK
M1		U GRADU POSTAVITI KORPE ZA OTPATKE	OPŠTINA	KR	OPŠTINA PROJEKT	POSTAVLJENE KORPE ZA OTPAKE	ZAPISNIK
C6		SVE DIVLJE DEPONIE UKLONJENJE SANIRANJE	OPŠTINA, JKP-aRADn, GRADAN	KR	OPŠTINA, GRAD PREDVEDA PROJEKT	UKLONJENE DIVLJE DEPOSITE	IZVIJESTAJ
M1		SANIRATI SVE DIVLJE DEPONIE ČISCENjem, ODVOZOM I UNISTAVANjem OIPADNOG MATERIJALA	OPŠTINA, JKP-aRADn, GRADAN	KR	OPŠTINA, GRAD PREDVEDA PROJEKT	UKLONJENE DIVLJE DEPOSITE	IZVIJESTAJ
M2		NEPREKIDNO NADGLEDATI SANKCIONISATI NEDOVOLJENO ODLAGANJE OIPADANA TERITORIJALNE OPSTINE	OPŠTINA, JKP-aRADn, INSPEKCIJA	KR SR DR	OPŠTINA, GRAD, JKP-aRADn	GRADANI POŠTUJU PROPISE O ZAŠTITI OKOLINE	EKO POLICIA EKO TELEFON

KR= kratkoročno (0-2 godine), SR=srednjoročno (2-6 godina), DR=dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.4. TEMATSKO PODRUČJE: UPRAVLJANJE OTPADOM

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVOR	REZULTAT	INDIKATOR
M3		NAPRAVITI PROGRAM ZA SORTIRANJE OTUDA ZA REČIKLAŽU (REČIKLAŽNA DVORIŠTA)	OPSTINA, JKP „RAD“ GRAD, PRIVREDNIK	SR DR	OPSTINA, GRAD PRIVREDNA	USPOSTAVLJENA RECIKLAŽNA DVORIŠTA	IZVJEŠTAJI, EKO POLICIJA, EKO TELEFON
M4		UVLJETI EKONOMSKE CIJENE ZA ZBRINJAVANJE KABESTOGO OTPADA	OPSTINA, JKP „RAD“	KR SR DR	PROPRIJETAR POVEĆANI PRIHODI OPSTINE	POVEĆANI PRIHODI OPSTINE	IZVJEŠTAJI
M5		DONJELJU ODLUKU O MESTIMA ZA KONTIJENERE	OPSTINA	KR	OPSTINA	STALNA MJESTA ZA KONTIJENERE	ODLUKA

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjoročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP TRNOVO

3.5. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PROSTOROM, ISTORIJSKIM I IZGRAĐENIM VRIJEDNOSTIMA

Trnovo je, kao i svi drugi urbani centri u BiH, u predratnom periodu bilo izloženo djelovanju procesa: industrijalizacije, deagrarizacije i urbanizacije koji su uslovili migraciona kretanja stanovništa. Ti procesi su za posljedice imali propadanje sela, visoke troškove funkcionalisanja grada i neracionalnu organizaciju prostora. Tako su seoska područja ostala nerazvijena i osiromašena a mnoga i bez života.

Posljedice rata na ovaj prostor i njegove sadržaje bile su poražavajuće: infrastruktura uništena ili oštećena, stambeni objekti uništeni ili devastirani, privredni objekti potpuno ili djelomično uništeni, izmijenjena je demografska slika prostora, prirodna dobra prilično uništena, a šumska bogatstva degradirana bespravnom sjećom i požarima.

Devastiranje prostora je u različitim vidovima nastavljeno i u poslijeratnom periodu: bespravna gradnja, bespravna sjeća šume, vodovodne zone neadekvatno zaštićene, otpadne vode se direktno ispuštaju u vodotoke u čijim koritima završavaju i velike količine otpada, veliki je broj deponija raznog otpada uz magistralni put, poljoprivredno zemljište se obraduje u smanjenom obimu, velike površine poljoprivrednog zemljišta i pašnjaka se ne koriste, seoska naselja se spororobno obnavljaju i nisu stvorene sve prepostavke za povratak stanovnika.

Identifikacija problema

Ekološki problemi ovog tematskog područja su:

- neuređeno i nezaštićeno istorijsko naslijeđe,
- loše saobraćajnice,
- neadekvatno korištenje Doma zdravlja,
- rad Kulturnog centra sveden na minimum,
- neuređen gradski park,
- objekti i fasade velikim dijelom zapušteni i uništeni,
- neriješeno upravljanje i gazzdovanjem grobljem.

Glavni uzroci problema

- nerevidirani regulacioni planovi Opštine,
- nepostojanje opštinske turističke organizacije,
- nedovoljno aktivan i kvalitetan rad udruženja građana,
- nedovoljno kvalitetan rad lokalne vlasti,
- slaba finansijska moć Opštine,
- nezainteresovanost građana, vlasnika i korisnika stambenih i poslovnih objekata,
- nepostojanje preduzeća za održavanje groblja.

LEAP TRNOVO

Posljedice problema

- zapostavljeno i uništeno istorijsko naslijede,
- ulice i saobraćajnice su dotrajale i djelomično uništene,
- nema parkirališta,
- gradsko groblje se ne održava na adekvatan način,
- društveni život gradana sveden na kafiće, kladionice, ulice,
- gradski park je neureden, bez osnovnih sadržaja,
- bolesnici sa Odjeljenja plućnih bolesti slobodno se kreću po naselju i objektima,
- objekti i fasade su dotrajale, ponekad opasni za gradane zbog stabilnosti i opasnosti od obrušavanja,
- gradski ambijent je neprivlačan,
- zelene površine idrvoredi neuređeni.

Mogući uticaji

Neki od navedenih problema imaju direktni uticaj na čovjekovo zdravlje, a neki nemaju. Svi problemi imaju rizik po gubitak ljepote životne sredine i rizik po ukupan kvalitet života, gubitak tradicijskih i istorijskih vrijednosti lokaliteta, rizik po kvalitet stanovanja i zdravstvenu sigurnost, rizik za povećanje socijalnih problema.

Ciljevi

1. Očuvanje i zaštita istorijskog i izgrađenog naslijeda,
2. Prostorno uravnotežen i održiv razvoj urbanog područja,
3. Prostorno uravnotežen i održiv razvoj ruralnih područja.

Mjere

- Napraviti analizu sa snimkom postojećeg stanja i zaustavljanjem degradacije prostora,
- Izraditi planove uredenja i sanacije saobraćajnica i ulica,
- Izraditi plan revitalizacije parka i ostalih zelenih površina,
- Izraditi plan uređenja gradskog groblja,
- Izraditi planove sanacije i uređenja fasada,
- Izraditi planove popravka uništenih objekata,
- Odjeljenje plućnih bolesnika dislocirati iz Doma zdravlja Trnovo,
- Izraditi planove pokretanja poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje zdrave hrane i podizanja društvenog i socijalnog standarda seoskih sredina,
- Izraditi projekte uredenja i zaštite stećaka na području opštine Trnovo, Kuće Zečevića, spomenika palih boraca iz II. svjetskog rata.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.5. TEMATSKO PODRUČJE: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PROSTOROM, ISTORIJSKIM IIZGRAĐENIM VRJEDNOSTIMA

Č. (L)	MJERA	OPIŠ AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ	REZULTAT	INDIKATOR
C1	SANIRANO I ZASTIĆENO ISTORIJSKO IZGRADENO NASELJUDE	OPSTINA UDRUŽENJA	OPSTINA MINISTARSTVO DONACIJE PROJEKTI	KR SR DR	ISTORIJSKE IZGRADINE VRIJEDNOSTI SU SANIRANE I ZASTIĆENE	IZVJEŠTAJI ZAPSNIČI	
M1	IZRADITI PROJEKT SANACIJE, UREĐENJA I ZAŠTITE KUCE ZECVICA, SPOMENIKA PALIU BORACA IZ ILSV RATA I STEĆAKA NA PODRUČJU OPSTINE TRNOVO	OPSTINA	OPSTINA MINISTARSTVO	KR	URADENA ANALIZA	IZVJEŠTAJ	
C2	PROSLOVNO URAVNOTEZEN I ODRŽIV RAZVOJ URBANOG PODRUČJA	OPSTINA	OPSTINA MINISTARSTVO	KR	UREĐENE ULICE I SAOBRAĆAJNICE	ZAPSNIČI	IZVJEŠTAJI
M1	NAPRAVITI ANALIZU SA SNIMKOM POSTOJEĆEG STANJA I ZALUSTAVLJANJA DEGRADACIJE PROSTORA	OPSTINA	OPSTINA MINISTARSTVO DIRUKCIA	KR	UREĐEN PARK I ZELENI POKRIVNE		
M2	IZRADITI PLAN NOVE UREĐENJA I SANACIJE SAOBRAĆAJNICA U LIČU PROSTORA	OPSTINA	OPSTINA MINISTARSTVO	KR	UREĐEN PARK I ZELENI POKRIVNE		
M3	IZRADITI PLAN REVITALIZACIJE PARKA I OSBALIH ZELENIH POVRŠINA	OPSTINA „RAD“	OPSTINA PRIVREDA PROJEKTI	KR SR DR	UREĐENO GRADSKO GROBLJE	IZVJEŠTAJI	
M4	IZRADITI PLAN UREĐENJA I GORZAVANJA GRADSKOG GROBLJA I FORMIRATI FIRMU ZA UPRAVLJANJE	OPSTINA, FIRMA ZA UPRAVLJANJE	OPSTINA GRADANI	KR SR DR	DOM ZDRAVILA SE KORISTI NAMJENSKI	IZVJEŠTAJ	
M5	DISLOCIRATI ODJELJENJE PLUĆNIH BOLESNIKA IZ DOMA ZDRAVILA TRNOVO	OPSTINA, BOLNICA KASINDOL	BOLNICA KASINDOL	KR	DOM ZDRAVILA SE IZVJEŠTAJ		

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjeročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

jancat/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.5.TEMATSKO PODRUČJE: KORUŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE PROSTOROM, ISTORIJSKIM IIZGRAĐENIM VRJEDNOSTIMA

CELJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIĆI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSISKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
M5	IZRADITI PLANOVE SANACIJE I URHIDENA FASADA	OPSTINA, GRADANI	KR SR	OPSTINA, PRIVREDNA, GRADANI	SANIRANJE FASADE	IZVJEŠTAJI	
M6	IZRADITI PLANOVE PORAVAKE UNIŠTENIH OBJEKATA	OPSTINA UDRIŽENJA	DR	OPSTINA MINISTARSTVO DONACIJE	PORAVALJENI OBJEKTI	IZVJEŠTAJI	
C3	PROSTORNO URAVNOSTIŽEN I ODRAZIV RAZVOJ RURALNIH PODRUČJA						
M1	IZRADITI PLANOVE POKRETANA, POJOPRIVRILENE, PROIZVODNE, ZDRAVE I RAZNE PODIZAJNE, DRUŠTVENOG I SOKIALNOG STANDARDA SIEŠKIH SRKDINA	OPSTINA, MUNIKE ZAJEDNICE	KR SR	OPSTINA MINISTARSTVO PRIVREDA DONACIJE KREDITI	URAVNOIJEŽENI ODRZIV ŽIVOT NA SELLU	IZVJEŠTAJI	

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004,

LEAP TRNOVO

3.6. TEMATSKO PODRUČJE: PRIVREDA I ŽIVOTNA SREDINA

U okviru ovog tematskog područja LEAP obraduje neke od problema u djelatnostima: poljoprivreda, proizvodnja hrane, saobraćaj, drvna industrija, proizvodnja električne energije, turizam i njihov uticaj na životnu sredinu.

Proizvodnja hrane sa poljoprivrednih imanja u opštini Trnovo je nedovoljna kako za vlastite potrebe, tako i za tržište. Sada je potrebno stvoriti uslove za poljoprivrednu proizvodnju u ruralnim područjima. Hrana koju stanovnici Trnova konzumiraju velikim dijelom je iz uvoza. Problem uvoza nije u količini već u kvalitetu uvoznih prehrambenih proizvoda. Politika kontrole kvaliteta prehrambenih proizvoda se uvodi na granice zemlje i u zemlji pa će tako zaživjeti i unutar opštine Trnovo.

Razvojem sistema podrške seoskom stanovništvu u proizvodnji hrane za tržište treba razviti mrežu lokalne zadruge i udruženja koji bi se starali o nabavci repromaterijala i opreme za obradu kultura a ujedno uspostaviti kooperantske odnose sa specijalizovanim organizacijama za promet poljoprivrednih proizvoda.

U oblasti saobraćaja problemi po životnu sredinu dolaze od vozila kako u kretanju tako i u mirovanju, a pogotovo od rashodovanih vozila. Problem su i nekvalitetne saobraćajnice.

Proizvodnja električne energije u opštini Trnovo za potrebe Elektroprivrede RS obavlja se u hidroelektrani Bogatići. Električna mreža je nadzemna i česti su prekidi u napajanju.

I pored velikog bogatstva šumom u Trnovu ne postoji nijedan vid njegove prerade. Trnovo je u prijernatom periodu imalo razvijenu drvenu industriju koja je u toku rata potpuno uništena. Procesom transformacije državnog kapitala u privatni nadamo se da će se u narednom periodu učiniti pozitivni pomaci u pokretanju pogona za preradu drveta.

Predratni turistički kapaciteti Trnova su uglavnom uništeni, ali i pored toga velike su mogućnosti za razvoj turizma bazirane na atraktivnim predjelima i još uvijek očuvanoj prirodi.

Identifikacija problema

Ekološki problemi su:

- nesigurna električna mreža i česti prekidi u napajanju,
- nerazvijen turizam,
- bogatstvo šumom, a nema prerade drveta.

Glavni uzroci problema

- neadekvatna briga i poslovna politika elektrodistribucije,
- nepostojanje strategije razvoja turizma,
- nepostojanje turističke organizacije,
- nedostatak finansijskih sredstava,
- inertnost i nezainteresovanost građana.

LEAP TRNOVO

Posljedice problema

- osiromašenje stanovnika,
- potrošači često bez napajanja električnom energijom,
- gubitak u proizvodnji i uslužnim djelatnostima i šteta na uređajima,
- nepostojanje adekvatnog prihoda od turizma,
- stanovnici i posjetioци Trnova nemaju objekte za odmor i rekreaciju,
- nepostojanje adekvatnog prihoda od šumskog resursa.

Mogući uticaj

Problemi imaju indirektni uticaj na čovjekovo zdravlje. Svi navedeni problemi smanjuju ukupan kvalitet života, povećavaju socijalne, ekonomske, ekološke i javne zdravstvene probleme stanovnika opštine Trnovo.

Ciljevi

1. Električne i druge mrežne instalacije su podzemne,
2. Strategija turističkog razvoja Opštine je donešena, usvojena i provodi se,
3. Pokrenuti pogoni za preradu drveta koji rade na principu poštivanja ekoloških i drugih standarda za tu oblast.

Mjere

- Podzemno provesti, u užem urbanom dijelu, električnu i telefonsku mrežnu instalaciju,
- Izraditi Strategiju razvoja turizma opštine Trnovo,
- Provoditi Strategiju razvoja turizma,
- Izgraditi turističke kapacitete: hotele, planinske domove, sportske objekte i izletišta,
- Iznaći načine za pokretanje pogona prerade drveta u Trnovu.

LEAP – LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

3.6. TEMATSKO PODRUČJE: PRIVREDA I ŽIVOTNA SREDINA

CILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSODU AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKE IZVORU	REZULTAT	INDIKATOR
C1		ELEKTRIČNA I DRUGE MREŽNE INSTALACIJE SU POD ZEMLJOM					
M1		U UŽEM URBANOM DIOU PODZIMNO PROVESTI EL. I TELEFONSKE MREŽNU INSTALACIJU	OPSTINA ELEKTRODISTRIBUCIJA TELEKOM	KR. SR. DR.	OPSTINA, NAPAJANJE SVIH POTROŠAČA	SLABLJENJE NAPAJANJE SVIH POTROŠAČA	ZAPISNICI IZVJEŠTAJI
C2	M1	IZRADU I SIRA LEGDU RAZVOJA TURIZMA OPSTINE TRNOVO	OPSTINA	KR.	OPSTINA	IZRAĐENA STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA	ZAPISNIK
M2		PROVODITI STRATEGIЈU RAZVOJA TURIZMA	OPSTINA, TURISTIČKA ZAJEDNICA	KR. SR. DR.	OPSTINA MINISTARSTVO PRIVREDI	SIRAJEGLA SE PROVODI	ZAPISNICI IZVJEŠTAJI
M3		IZGRADITI TURISTIČKE KAPACITETE: HOTELLE, PLANINARSKE DOMOVE, SPORTSKE OBJEKTE I IZLETIŠTA	OPSTINA, TURISTIČKA ZAJEDNICA, PRIVREDA	KR. SR. DR.	OPSTINA MINISTARSTVO DONACIJE KREDIT	IZGRADENI TURISTICKI KAPACITETI	ZAPISNICI IZVJEŠTAJI
C3		POKRENUTI POKLONI ZA PRERADU DRVEĆA I RADNE NA PRINCIPU POSTIVANJA EKOLOŠKIH I DRUGIH STANDARDA IZ OBLASTI PRERADE DRVETA					
M1		IZNAČNACINE POKRETANJA POGODNA ZA PRERADU DRVITA	OPSTINA, eKRAHNO AND	SR. DR.	MINISTARSTVA, DONACIJE, KREDITI	POGOVIZA, PRERADU DRVITA	ZAPISNICI IZVJEŠTAJI

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjeročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP TRNOVO

3.7. TEMATSKO PODRUČJE: JAVNO ZDRAVLJE, DEMOGRAFSKA STRUKTURA, SOCIJALNA I DRUŠTVENA PROBLEMATIKA

3.7.1. Javno zdravlje

Ovaj dio tematskog područja 7 uključuje slijedeće aspekte zaštite okoline:

- kvalitet vode za piće u Trnovu,
- kvalitet prehrambenih proizvoda,
- kvalitet stanovanja,
- organizacija zdravstvene zaštite stanovnika.

Iako postoji zakonska regulativa o kontroli vode i zdravstvenom nadzoru, koja je obavezujuća i podrazumijeva kontrolu izvorišta, sanitarnih zona, vodnih objekata i higijensku i zdravstvenu ispravnost vode, ona se samo djelomično provodi. U opštini Trnovo oko 30% stanovništva se snabdijeva vodom iz lokalnih vodovoda, dok se ostali dio snabdijeva iz gradskog vodovoda.

Vodovodni sistem je u nadležnosti Javnog komunalnog preduzeća «Vodovod i kanalizacija» Srpsko Sarajevo. Kvalitet snabdijevanja je uglavnom zadovoljavajući i primjenjuje se hlorisanje principom kapavca 2-4% rezidentnog hloru u vodi na izvorištu. Uzorci pitke vode iz gradskog vodovoda uzimaju se 2 (dva) puta mjesečno. Prema mišljenju Zavoda za zaštitu zdravlja Srpsko Sarajevo uzorci pitke vode iz gradskog vodovoda zadovoljavaju. U naseljima gdje se snabdijevanje pitkom vodom podmiruje iz lokalnih vodovoda nema podataka o kvalitetu vode, jer se uzorci za kontrolu ne uzimaju.

Kontrola namirnica, kako onih iz trgovinskih tako i onih iz ugostiteljskih objekata se u Trnovu skoro i ne obavlja. Namirnicama životinskog porijekla može se prenijeti 14 parazitskih bolesti a nečistim biljnim namirnicama i prljavim rukama može se prenijeti 9 (devet) vrsta i razvojnih oblika parazita. U Trnovu se, kao i u drugim sredinama, namirnice mogu kupiti u zatvorenim registrovanim objektima ali i u prostorima ispred njih. Znajući da su voće i povrće najizloženiji vanjskim uticajima, a da spadaju u osjetljive artekle, pretpostaviti je koliki rizik postoji jer ih konzumiraju djeca, odrasli, zdravi i bolesni.

Poslijeratna obnova i izgradnja objekata se izvodi parcijalno i usporeno. Javlja se nedostatak stambenog prostora s jedne i zaključani stambeni objekti u kojima nikao ne živi s druge strane. Veliki problem predstavlja i uzurpacija dvorišta i javnih površina pomoćnim objektima naslagama drva, otpada i garažama. Sve ove pojave vezane, za uslove stanovanja i organizaciju naselja, mogu dosta uticati na zdravlje. Jedan od važnih elemenata kvaliteta životne sredine u našem gradu predstavlja buka koju stvara neprilagoden saobraćaj zbog magistralnog puta M-18 koji prolazi kroz centar. Što se tiče muzike iz ugostiteljskih objekata ona je uglavnom prilagodena jer privatni ugostitelji poštuju Odluku o javnom redu i miru.

Primarna zdravstvena zaštita na području opštine Trnovo organizovana je u Domu zdravlja i u ambulanti u Kijevu (jednom sedmično). U Domu zdravlja u Trnovu zaposleno je 17 radnika od čega je 9 zdravstvenih radnika.

Zdravstvene usluge u Domu zdravlja pružaju se kroz rad slijedećih službi:

- zdravstveni centar porodične medicine,
- služba urgente medicine,
- specijalistička služba,
- stomatološka služba.

LEAP TRNOVO

Sve ove usluge pružaju se na lokalitetu zgrade Doma zdravlja u Trnovu, dok se u ambulantni Kijevo pružaju usluge opšte zdravstvene zaštite.

Činjenica je da je opšti nivo zdravstvene i ekološke kulture stanovnika na veoma niskom nivou. Vrlo je malo prisutno bavljenje rekreacijom s ciljem prevencije bolesti. Najčešći zdravstveni problemi kod starije populacije su vezani za respiratorični sistem i bolesti srca. Zabilježen je porast malignih oboljenja u zadnjih deset godina.

Identifikacija problema

Ekološki problemi iz oblasti javnog zdravlja su:

- Na širem području Opštine sistem kontrole kvaliteta vode ne zadovoljava,
- Nije osigurano informisanje javnosti o kontroli kvaliteta vode za piće,
- Upitna ispravnost namirnica,
- Nekvalitetno stanovanje,
- Povećan nivo buke,
- Nepoštivanje klasičnih, etičkih, zdravstveno-higijenskih načela i standarda naselja,
- Neadekvatna briga za nivo zdravstvene zaštite.

Glavni uzroci problema

- rad inspekcijskih službi, nedovoljna kontrola,
- organizovanost komunalnog preduzeća,
- ekomska situacija,
- neadekvatni uslovi prodaje i rad osoblja,
- neinformisanje javnosti,
- nepoštivanje zakona,
- pražnjenje seoskih naselja,
- magistralni put M-18,
- opšta kultura stanovanja na niskom nivou.

Posljedice i mogući uticaji

Stanovnici prigradskih naselja nemaju nikakvu informaciju o kvalitetu vode koju piju, a korisnici gradskog vodovoda imaju rijetku i nedovoljnu. Mogući uticaj na čovjekovo zdravlje se ogleda u mogućim pojavama zaraznih bolesti i drugih oboljenja.

Zbog nedovoljne kontrole namirnica moguće su pojave infektivnih, parazitskih i ostalih bolesti što ima negativan uticaj po ukupan kvalitet života.

Povećan je nivo buke koji ima direktni uticaj na čovjekovo zdravlje. Smanjen nivo kvaliteta stanovanja ima posredan uticaj mogućom pojmom psihosomatskih oboljenja. Ovi problemi imaju direktni negativni uticaj po okolinu i na ukupan kvalitet života.

Zbog raznih zakonskih uticaja i nebrige u narednom periodu za očekivati je da se Dom zdravlja pretvori u ambulantu. Moguće su negativne i direktni posljedice po čovjekovo zdravlje, ekonomsku, zdravstvenu i socijalnu sigurnost građana Trnova što će na kraju imati veliki uticaj na ukupan kvalitet života.

LEAP TRNOVO

Ciljevi

1. Uspostavljen sistem kontrole kvaliteta vode za piće na teritoriji cijele Opštine i stalno informisanje javnosti,
2. Uspostavljen sistem kontrole kvaliteta prehrambenih proizvoda i stalno informisanje javnosti,
3. Povećani nivo kvaliteta stanovanja u gradu,
4. Primarna zdravstvena zaštita funkcionalno organizovana u dva nivoa: nivo ambulanti porodične medicine i nivo doma zdravlja.

Mjere

- Kontinuirano vršiti uzorkovanje vode sa svih izvora za analizu,
- Vršiti uzorkovanje vode iz vodovodnog sistema za analizu,
- Redovno obavještavati javnost o kvalitetu pitke vode,
- Inspekcijske službe trebaju redovno nadgledati ispravnost prehrambenih proizvoda u proizvodnim, trgovinskim i ugostiteljskim objektima,
- Inspekcijske službe trebaju kontrolisati osoblje proizvodnih, trgovinskih i ugostiteljskih objekata,
- Očistiti dvorišta i javne površine od naslaga drva, raznog otpada i pomoćnih objekata,
- Dvorišta urediti i ustupiti u svrhu igre, zabave, odmora i rekreacije,
- Kontinuirano edukovati stanovnike o etičkim načelima i standardima života u gradskoj zajednici,
- Tehnički i kadrovska opremiti ambulantu u Kijevo,
- Povremenim angažovanjem specijalista kadrovska ospobiti Dom zdravlja u Trnovu za pružanje zdravstvenih usluga tog nivoa.

3.7.2. Socijalna i društvena problematika

Sa gledišta socijalne problematike stanovništvo u Trnovu se može podijeliti u četiri osnovne socijalne grupe:

- Izbjegla i raseljena lica i povratnici,
- Mladi, radno sposobni a nezaposleni,
- Egzistencijalno ugroženi građani (radno sposobni a nezaposleni, invalidi, samohrane majke, penzioneri),
- Manja grupa građana koja ima socijalnu i materijalnu sigurnost.

Opština Trnovo broji oko 3800 stanovnika. Značajan porast broja stanovnika u posljednjih nekoliko godina je posljedica intenzivnijeg povrata Bošnjaka. Prirodni priraštaj stanovništva je izrazito nizak, što potvrđuje podatak da se godišnje rodi oko 15 beba. Više od dvije trećine stanovnika živi u naseljima Trnovo i Kijevo, a ostatak je u okolnim selima.

Ukupan broj zaposlenih u opštini Trnovo je ispod 10%. U državnom sektoru je zaposleno oko 60% a privatnom 40% od ukupnog broja zaposlenih. Ovaj podatak ne obuhvata zaposlene u drugim opštinama čije je mjesto prebivališta opština Trnovo. Taj broj se kreće oko 200 radnika. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje RS – odsjek Trnovo, na posao čeka oko 30% radno sposobnog stanovništva Opštine.

Veoma poražavajući podatak za našu Opštinu je da od ukupnog broja domaćinstava 50% čine staračka domaćinstva, iz čega se izvodi zaključak da omladina iz Trnova odlazi jer nema nikakve uslove i mogućnosti za život. Prosječna plata zaposlenih u prošloj godini iznosila je 250,00 KM a prosječno obrazovanje stanovnika je KV. Socijalna karta opštine Trnovo je zabrinjavajuća, a

LEAP TRNOVO

pomaci su spori i nedovoljni. Osnovnu školu u Trnovu pohada oko 160 učenika, a područnu školu u Kijevu 30-ak učenika. Broj osnovaca u opštini Trnovo je veći, ali većina djece povratnika vozare u osnovne škole u Deljašu (Trnovo FBiH) i na Iližu – Federacija BiH.

Društvena događanja i mogućnosti njihovog organizovanja su ograničena. Centar za kulturu Trnovo ima savršen prostor ali veoma male, skoro nikakve, materijalne mogućnosti za organizovanje manifestacija.

U Trnovu postoji više udruženja građana ali su svi sa maliim materijalnim mogućnostima za organizaciju. Sportsko udruženje građana, koje djeluje u Trnovu, je FK «Željeznica» Trnovo, takmiči se u Drugoj ligi i okuplja pionire, kadete i seniore. Osim fudbala mladi se bave i odbojkom, džudoom i planinarskim i zimskim sportovima u različitim sekcijama.

U opštini Trnovo egzistiraju slijedeća udruženja:

- Udruženje penzionera,
- Lovačko udruženje,
- Ribolovno udruženje,
- Udruženje boraca, invalida, porodiča poginulih i nestalih boraca,
- Planinarsko društvo,
- Udruženje mladih,

a od nevladinih organizacija egzistiraju:

- CIP (Centar za informisanje i podršku povratnika),
- HUG «Žena Trnova» (udruženje žena).

Navedena udruženja su specijalizovana u obavljanju svojih djelatnosti, imaju vlastite programe rada. Zbog lošeg ekonomskog stanja Opštine, javna dimenzija njihovog rada je na niskom nivou.

U Trnovu zbog nedostatka opreme ne radi kino dvorana. Nema tradicionalnih javnih manifestacija, susreta, pa je Trnovo i za penzionere postalo monoton i depresivan grad.

Opština Trnovo je jedinica samouprave u kojoj građani ostvaruju svoja prava. U Opštinskoj upravi zaposleno je 15 radnika. Rad organa Opštine je javan i opisan je Statutom i Poslovnikom. Kako građani slabo poznaju svoja demokratska prava nedovoljno saraduju sa izabranim odbornicima i organima vlasti. Građani često kažu da se za pojedine odluke ne zna ili ne zna dovoljno.

Stanje životne sredine i zdravlja u opštini Trnovo direktno je vezano za aktivnosti udruženja građana, organizovanost i volju samih građana, zakonska i institucionalna rješenja ove oblasti, javnosti i transparentnosti rada lokalne vlasti. Veliki problem i veliki nedostatak u kvalitetu životne sredine i javnog zdravlja je nerazvijena ekološka svijest i zdravstvena prosvijećenost svih stanovnika.

Zbog toga su ulaganja rada i sredstava u podizanju nivoa ekološke i zdravstvene svijesti, podizanje motivisanosti i morala stanovnika, put ka većoj angažovanosti svih u izgradnji zadovoljavajućeg životnog ambijenta u Trnovu.

Identifikacija problema

- neaktivna udruženja građana,
- nerazvijeno bavljenje sportom (sport na niskom nivou),
- nedovoljno kvalitetan rad lokalne uprave,
- nerazvijena ekološka svijest i zdravstvena prosvijećenost građana.

LEAP TRNOVO

Glavni uzroci problema

- nezainteresovanost i nedostatak volje za volonterski rad,
- neprosvijećenost građana,
- nedostatak ambicija za uočavanje i razvijanje talenta,
- nedostatak finansijskih sredstava,
- neadekvatno obrazovana administracija.

Posljedice problema

- nedovoljan uticaj udruženja na gradane i vlast,
- nemogućnost kvalitetnog odgajanja djece i omladine,
- prisustvo raznih devijantnih ponašanja i ovisnosti (alkoholizam, pušenje, droga, kрадa i sl.),
- odlazak mlađih, povećanje staračke populacije,
- nepostojanje kvalitetne društvene i kulturne ponude,
- građani nemaju dovoljan pristup informacijama.

Mogući uticaj

Navedeni problemi imaju potencijalno negativan uticaj na čovjekovo zdravlje. Pojedini problemi imaju veliki uticaj na okolinu i na ukupan kvalitet života.

Ciljevi

1. Stopa nezaposlenosti iznosi 10% a prosječna plata zaposlenih 850,00 KM,
2. Razvijeni ekipni i individualni sportovi,
3. Aktivna udruženja građana,
4. Aktivan rad kulturnog centra i narodne biblioteke,
5. Vlast je transparentna, efikasna, visokoobrazovana i bliska sa narodom,
6. Razvijena ekološka svijest i zdravstvena prosvjećenost stanovnika Trnova.

Mjere

- Izraditi Strategiju za povećanje zaposlenosti,
- Provoditi Strategiju za razvoj poljoprivrede i Strategiju za razvoj turizma,
- Izraditi lokalne strategije i za druge grane privrednih i društvenih djelatnosti,
- Proširiti vrstu sportova,
- Udrženjima građana finansijski pomoći za aktivniji rad,
- Osporobiti za rad kino dvoranu i biblioteku,
- Osigurati punu transparentnost, stručnost i efikasnost opštinske administracije,
- Provoditi kontinuirano ekološku i zdravstvenu edukaciju građana.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

7. TEMATSKO PODRUČJE: JAVNO ZDRAVLJE, SOCIJALNA I DRUŠTVENA PROBLEMATIKA

ČILJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKA IZVJEŠTAJ	REZULTAT	INDIKATOR
C1		USPOSTAVLJEN SISTEM KONTROLE KVALITETA VODE ZA PICU NA TERRITORIJU CIJELE OPĆINE ISTALNO INFORMISANJE JAVNOSTI					
M1	KONTINUIRANO VRŠETI UZORKOVANJE VODE SA SVIH IZVORA ZA ANALIZU	VIK, OPŠTINA, ZAVOD	KR SR DR	VIK GRADANI	VODA ZA PICU U CUDUOJ OPĆINI ISPRAVNA	IZVJEŠTAJ	
M2	VRŠETI UZORKOVANJU VODE IZ SISTEMA ZA ANALIZU	VIK, OPŠTINA, ZAVOD	KR SR DR	VIK	VODA ZA PICU U CUDUOJ OPĆINI ISPRAVNA	IZVJEŠTAJ	
M3	REDOVNO OBAVIJEŠTAVATI JAVNOST O KVALitetu vode za picu	VIK, OPŠTINA	KR SR DR	VIK	GRADANI INFORMISANO O KVALitetu vode za picu	IZVJEŠTAJ	
C2	USPOSTAVLJEN SISTEM KONTROLE KVALITETA PREHRAMBIH PROIZVODA I STALNO INFORMISANJE JAVNOSTI						
M1	INSPEKCIJSKE SLUŽBE TREBAJU REDOVNO NADGLEDATI ISPRAVNOST PREHRAMBIH PROIZVODA U PROIZVODnim, TRGOVINSKIM I UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA	INSPEKCIJA	KR SR DR	INSPIKCIJA	STALNA KONTROLA I ISPRAVNI PREHRAMBNI PROIZVODI	IZVJEŠTAJ	

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjoročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPĆINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

7. TEMATSKO PODRUCJE: JAVNO ZDRAVLJE, SOCIJALNA I DRUŠTVENA PROBLEMATIKA

ČLJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTAT	INDIKATOR
	M2	INSPIKCIJSKE SLLŽBE TREBAJU RTDOVNO KONTROLISATI OSOBILJE PROIZVODNIH, TRGOVINSKIH I UGOSITELJSKIH OBILUKATA	INSPEKCIJA	KR	INSPEKCIJA	OSOBILE ZADOVOLJAVA PROPIS	IZVJEŠTAJI
C3		POVEĆAN NIVO KVALITETA STANOVANJA U GRADU					
M1		OCISTITI DVORIŠTA I JAVNE POVRŠINE OD NASELAGA DRYA, RAZNOG OTPADA I POMOĆNIH OBJEKATA	OPŠTINA GRADANI	KR	OPŠTINA JKP „RADe.GRAD	OCISCNA DVORIŠTA I JAVNE POVRŠINE	IZVJEŠTAJI
M2		DVORIŠTA UREDITI IUSTUPITI USVJETU IGRE, ZABAVE, ODMORA I TREKREACIJE	OPŠTINA GRADANI	KR	OPŠTINA GRAD. PRIKIDA	UREĐENA DVORIŠTA	IZVJEŠTAJI
M3		KONTINUIRANO EDUKOVATI STANOVNIKE O ETICKIM NACELIMA I STANDARDIMA ŽIVOTAJU CIADSKOJ ZAŠTEDNICI	ŠKOLA UDRIZENJA	KR	OPŠTINA MINISTARSTVO PROJEKTI	POVEĆAN NIVO KVALITETA STANOVANJA	ZAPSNIČI IZVJEŠTAJI
C4		PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA, FUNKCIJALNO ORGANIZOVANA U DVA NIVOJA: NIVO AMBULANTE PORODIČNE MEDICINE I NIVO DOMA ZDRAVLJA					
M1		TEHNIČKI I KADROVSKI OPREMITI AMBULANTU KUJEVU	DOM ZDRAVLJA OPŠTINA	KR	MINISTARSTVO DOMAĆUE	GRADANI ZADOVOLJNI AMBULANTNIM USLUGAMA	ZAPSNIČI IZVJEŠTAJI
M2		POVREMENIM ANGAŽOVANJEM SPECIJALISTA KADROVSKO OSPOSOBITI DOM ZDRAVLJA ZA PRUŽANJE ZDRAVSTVENIH USLUGA LOG KANTONA	DOM ZDRAVLJA OPŠTINA	KR	OPŠTINA MINISTARSTVO	GRADANI ZADOVOLJNI USLUGAMA DOMA ZDRAVLJA	ZAPSNIČI IZVJEŠTAJI

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

7. TEMATSKO PODRUČJE: JAVNO ZDRAVLJE, SOCIJALNA I DRUŠTVENA PROBLEMATIKA

C5	SLIOPA NEZAPOSLENOST U OPSTINI TRNOVO IZNOSI 10%.				
M1	IZRADITI STRATEGIJU ZA POVEĆANJE ZAPOSLENOSTI	OPSTINA	KR OPSTINA MINISTARSTVA	IZRADENA STRATEGIJA	IZVJEŠTAJI
M2	PROVODITI STRATEGIJU ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDNE I STRATEGIJU ZA RAZVOJ TURIZMA	OPSTINA PRIVREDA	KR OPSTINA MINISTARSTVA PRIVREDA, PROJEKTI	POVEĆANA ZAPOSLENOST	IZVJEŠTAJI
C6	RAZVIJENI FIKSI I INDIVIDUALNI SPORTOVI				
M1	KOPRATIVI SPORTSKU INFRASTRUKTURU I PROSIRUJTI RAZNOVRSNOST SPORTOVA	OPSTINA	KR OPSTINA MINISTARSTVO GRAD	VISE OBUKATA I SPORTOVA	ZAPSNIČITI IZVJEŠTAJI
C7	AKTIVNA UDRIŽENJA GRADANA	OPSTINA UDRUŽENJA	KR OPSTINA MINISTARSTVA	UKLJUČEN VELIKI BROJ GRADANA	IZVJEŠTAJI
M1	UDRIŽENJA GRADANA FINANSIJSKIM POMOCIMA AKTIVNU RAD		SR DR		
C8	AKTIVIRAN RAD KINO DVORANE				
M1	OSPOSOBITI KINO DVORANI ZA NORMALNO FUNKCIONISANJE	OPSTINA KULTURNI CENTAR	KR OPSTINA MINISTARSTVO PRIVREDA	GRADANI KORISTE KINO DVORANE	IZVJEŠTAJI
M2	OSPOSOBITI BIBLIOTEKU ZA NORMALNO FUNKCIONISANJE	OPSTINA KULTURNI CENTAR	KR OPSTINA, DONACIJE, PROJEKTI	KORISNICI USLUGA ZADOVOLJNI	IZVJEŠTAJI

KR- kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN

7. TEMATSKO PODRUČJE: JAVNO ZDRAVLJE, SOCIJALNA I DRUŠTVENA PROBLEMATIKA

C9	VLASTIJE TRANSPARENTE, EFFEKTNA, VYSOKODRŽAVOVANA, BLJSKA NARODU	OPŠINSKA UPRAWA	KR OPŠINA	GRADANIZACIJA/POLYGOJNA RADOM UPRAVLJANJA	IZVJEŠTAJI, EKO TELEFON
M1	OSIGURATI PUNU TRANSPARENĆNU, STRUČNOST I EFFIKASNOST OPŠINSKE ADMINISTRACIJE.				
C10	RAZVIJENA EKOLOŠKA SVIJESTI ZDRAVSTVENA, PROSVJETEĆNOSTI STANOVNIŠTVA	OPŠTINA	KR OPŠINA	OPŠTI NIRO SVIJESNI ZADOVOLJAVANJA	IZVJEŠTAJI, EKO TELEFON
M1	PROVODITI KONTINUIRANU EKOLOŠKU I ZDRAVSTVENU EDUKACIJU GRADANA	USTANOVE UDRUŽENJA	SR DR OPŠTINA, MINISTARSTVA, PRIVREDA, PROJEKTI		

KR - kratkoročno (0-2 godine), SR - srednjoročno (2-6 godina), DR - dugoročno (6-10 godina)

OPŠINSKA UPRAWA TRNOVO

januar/maj 2004.

3.8. TEMATSKO PODRUČJE: ZAKONSKI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

U Republici Srpskoj su, uz pomoć međunarodne zajednice, izrađeni i usvojeni okvirni zakoni iz oblasti ekologije i to: Zakon o zaštiti životne sredine, Zakon o zaštiti vazduha, Zakon o zaštiti voda, Zakon o upravljanju otpadom i Zakon o uređenju prostora.

U ovim zakonima definisana je izrada brojnih podzakonskih akata. U opštini Trnovo politika zaštite životne sredine se provodi u okviru Referata za urbanizam, građenje i ekologiju. Jedinstvena, sveobuhvatna i na zakonu utemeljena zaštita životne sredine u opštini Trnovo tek zaživljava u praksi. Donošenje propisa, osposobljavanje institucija i edukacija stručnog kadra je jedan od prioritetnih zadataka. Realizaciju ovog prioriteta je veoma teško prognozirati iz više razloga: prednost za mnoge aktivnosti egzistencijalnog, socijalnog i privrednog karaktera, politička volja da se problem riješi, nedovoljan nivo odgovornosti za probleme životne sredine, finansijska nemogućnost i sl.

Angažovanje javnosti, saradnja nevladinih organizacija, udruženja građana ili pojedinaca sa nadležnim institucijama vlasti može bitno doprinijeti poboljšanju stanja, procjene ekološkog rizika i sigurnosti kod odlučivanja kao i kod nadzora provodenja zakonske regulative i nelegalnih aktivnosti u okolini. U Trnovu se definitivno mora pobijediti tradicionalno krivo mišljenja da brigu o okolini i zaštiti prirodnih resursa trebaju voditi «neki drugi ljudi».

Identifikacija problema

Ekološki problemi su:

- Nepostojanje propisa o zaštiti životne sredine u Trnovu,
- Institucionalno slabo rješena zaštita životne sredine u Trnovu.

Uzroci problema se ogledaju kroz niyoje vlasti: gradska i zakonodavna i izvršna vlast opštine Trnovo.

Posljedice problema

- institucije vlasti ne obavljaju efikasno posao zaštite životne sredine,
- građani, privrednici i drugi prekršioci su ohrabreni nepreduzimanjem adekvatnih mjera,
- zaštita okoline je malo pomenuta u opštinskoj službi.

Mogući uticaji

Na indirekstan način ima uticaja na čovjekovo zdravlje, veliki rizik po daljnu degradaciju okoline i nepovratni gubitak ambijenta, rizik po ukupan kvalitet života, ekonomsku i socijalnu sigurnost, rizik po zaposlenost stanovnika.

Ciljevi

1. Zakonskom regulativom uređena zaštita životne sredine u Trnovu,
2. U opštinskoj upravi institucionalno rješena zaštita životne sredine,
3. Uspostavljeni efikasni instrumenti zaštite životne sredine u Trnovu,
4. Provodenjem lokalnog ekološkog akcionog plana građani Trnova svakodnevno utiču na kvalitet životne sredine.

LEAP TRNOVO

Mjere

- koristeći pozitivne propise donijeti Odluku o zaštiti životne sredine u Trnovu,
- u skladu sa donešenim propisima organizovati zaštitu životne sredine na opštinskom nivou,
- u skladu sa zakonom uspostaviti instrumente zaštite životne sredine – eko-policajac,
- uspostaviti eko-telefon putem koga će građani svakodnevno moći komunicirati o unapredenu i zaštiti životne sredine i kontrolisati njen kvalitet.

LEAP - LOKALNI EKOLOŠKI AKCIJONI PLAN

8. TEMATSKO PODRUČJE: ZAKONSKI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

CELIJ	MJERA	OPIS AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	AKTIVNOSTI	ROK	FINANSIJSKI IZVORI	REZULTATI	INDIKATOR
C1		ZAKONSKOM REGULATIVOM UREDENA ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE UTRAGOVU						
M1	DODNEĆI ODLUKU O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE UTRAGOVU	OPŠTINA	KR	OPŠTINA		DODNEŠNA ODLUKA		ZAPISNIK
C2	U OPŠTINSKOJ UPRAVI POSVETITI VISE PAŽNJE DILELU REFERATA (ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE)	OPŠTINA	KR	OPŠTINA				
M1	PODJELETI POSLOVE NA REFERATU URBANIZAM, GRADENJE I EKOLOGIJA	OPŠTINA	KR	OPŠTINA		REFIRENT ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE	RJEŠENJE	
C3	USPOSTAVLJENI TEKASNI INSTRUMENTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE U TRNOVU	OPŠTINA	KR	OPŠTINA				
M1	ORGANIZOVATI POSLOVE EKO POLICIJA	OPŠTINA	KR	OPŠTINA MINISTARSTVO GRAD		POSTAVLJEN EKO POLICIJA	RJEŠENJE	
C4	GRADANI TRNOVA SVAKODNEVNO LIĆU NA KVALiteti ŽIVOTNE SREDINE							
M1	USPOSTAVITI EKO-TELEFON RADI KOMUNIKACIJE GRADANA O ŠTANJU I KONTROLI KVALITETA ŽIVOTNE SREDINE	OPŠTINA	KR	OPŠTINA		USPOSTAVLJEN EKO TELEFON	PONUDI	

KK - kratkoročno (0-2 godine), SR-srednjoročno (2-6 godina), DR-dugoročno (6-10 godina)

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

januar/maj 2004.

4. INSTRUMENTI ZA PROVOĐENJE LEAP-a

4.1. EKOLOŠKI MONITORING I INFORMATIVNI SISTEM

Na osnovu kontinuiranog ekološkog monitoringa informacioni sistem se zasniva na temeljnom prikupljanju, obradi i pohranjivanju podataka. Ekološki monitoring i informacioni sistem omogućava pristup informacijama donosiocima odluka i široj javnosti. Ovaj sistem je podloga kojom se omogućuje efektivno i efikasno donošenje odluka vezanih za upravljanje životnom sredinom. Arhuskom konvencijom se garantuje pristup informacijama, učešće javnosti u procesu donošenja odluka i pristup pravdi po pitanju okoline. Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj donesen je 2001. godine.

Po ovim propisima lokalna samouprava je dužna osigurati pristup javnosti informacijama iz životne sredine. Mjesto za ekološki monitoring i informacioni sistem u opštini Trnovo je referat za urbanizam, građenje i ekologiju. U toj službi treba prikupljati sve relevantne podatke iz svih oblasti životne sredine, procesuirati podatke i dostavljati ih ili davati na uvid svim zainteresovanim stranama.

Ciljevi

1. Uspostavljen cijelovit ekološki monitoring i informacioni sistem u opštini Trnovo,
2. Informacije iz oblasti životne sredine se koriste za donošenje odluka i kreiranje politike zaštite životne sredine na načelima održivog razvoja,
3. Informacije su dostupne javnosti,

Mjere

1. Institucionalno uspostaviti ekološki monitoring i informacioni sistem,
2. Obučiti kadrove u prikupljanju, obradi, pohranjivanju i distribuciji podataka iz oblasti životne sredine,
3. Korištenjem ovih informacija unaprijediti donošenje odluka o aktivnostima u okolini kod svih relevantnih tijela uprave i kreiranju politike zaštite životne sredine na načelima održivog razvoja,
4. Uspostaviti bazu podataka i proslijedivanje podataka javnosti s ciljem podsticanja učešća u procesu odlučivanja.

4.2. EKOLOŠKA I ZDRAVSTVENA SVIJEST I UČEŠĆE JAVNOSTI

Poznato je da bez učešća i pune svijesti javnosti o dešavanjima na planu životne sredine nema potpunog i kvalitetnog rada u oblasti zaštite životne sredine u stvaranju uslova za održivi razvoj, zasnovan na saznanju od najvažnijih privrednih i razvojnih resursa. Učešće javnosti nije moguće bez odgovarajuće informiranosti i edukovanosti, jer se najveći dio problema vezanih za životnu sredinu javlja upravo zbog nedovoljnog poznavanja problematike i nepotpunih ili netačnih informacija. Svrha ekološkog odgoja i obrazovanja je sticanje potrebnih znanja, formiranje stavova i ponašanja uz razvijanje spremnosti za pojedinačno djelovanje.

LEAP TRNOVO

Problemi prisutni na ovom planu

- zanemarivanje pitanja očuvanja, unapredanja i zaštite životne sredine od svih učesnika života i rada u Trnovu,
- slab interes javnosti za probleme zaštite životne sredine zbog nedovoljne informisanosti i obrazovanosti,
- nizak standard, što svo stanovništvo okreće ka problemima preživljavanja, a ne problemima zaštite životne sredine,
- nedovoljna materijalna i finansijska podrška udruženjima koja se bave pitanjima zaštite životne sredine,
- nema materijala niti komunikacije za sve potencijalne učesnike u procesu zaštite životne sredine.

Ciljevi

1. Gradama i udruženjima građana koji su aktivni učesnici u zaštiti životne sredine omogućen pristup informacijama i učešće u procesu donošenja odluka,
2. Razvijeni različiti oblici obrazovanja javnosti,
3. Osigurani uslovi za djelovanje udruženja kao bitnog elementa u podizanju svijesti stanovnika,
4. Uspostavljena stalna komunikacija sa svim akterima u društvu.

Mjere

1. Uspostaviti ekološki monitoring i informacioni sistem koji će omogućiti informisanje i učešće javnosti u donošenju odluka,
2. Uspostaviti sistem periodičnog izдавanja publikacija,
3. Uključiti obrazovanje o zaštiti životne sredine u školske programe,
4. Provoditi ekološko obrazovanje kod svih stanovnika,
5. Osigurati materijalnu i finansijsku pomoć za rad udruženja građana koji se bave ekološkim problemima,
6. Uspostaviti eko-telefon,
7. Uspostaviti eko-policajca.

LEAP TRNOVO

4.3. FINANSIRANJE

Lokalni ekološki akcioni plan opštine Trnovo, a s tim i zaštitu životne sredine, mora se provoditi u svim djelatnostima, pogotovo ekonomskim, koji utiču na promjene u prostoru. Većina problema u životnoj sredini proizlazi iz toga što se štete nanesene sredini ne raspoređuju na one subjekte koji ih izazivaju. Zato je neophodna intervencija vlasti koja bi primjenom načela «zagadivač plaća» i «korisnik plaća» uveliko popravila ekonomski momenat i ujedno smanjila nastajanje problema u ekologiji.

Naknade koje treba uvesti radi smanjenja onečišćenja i pritiska na resurse, moraju biti podsticajne i dosta velike da one, na koje se odnose, podstiću na primjenu alternativnih rješenja koja su prihvatljiva za životnu sredinu.

Donošenjem Odluke o zaštiti životne sredine, na osnovu važećih propisa, stvorili bi se potrebni preduslovi za primjenu načela «zagadivač plaća» i «korisnik plaća» i uplatu finansijskih sredstava u budžet Opštine. Ovim novcem mogle bi se finansirati neke aktivnosti LEAP-a. Takođe je potrebno uspostaviti sistem finansiranja iz drugih izvora: ostala izdvajanja iz budžeta Opštine, prihodi za zaštitu životne sredine ministarstava i institucija, donacije poslovнog sektora, donacije međunarodnih organizacija, sredstava prikupljenih putem projekata i dr. Provodenje LEAP-a nije moguće bez djelotvornog finansiranja. LEAP zahtijeva sistematsku izradu i realizaciju projekta, osposobljavanje kadrova za upravljanje projektima, djelotvorno finansiranje, namjensko i efikasno trošenje finansijskih sredstava i sl.

4.4. INSPEKCIJSKI NADZOR

Inspeksijski nadzor u oblasti zaštite životne sredine igra najvažniju ulogu u sprovođenju i nadzorom nad sprovođenjem zakonskih odredbi u praksi i sprječavanju nekontrolisanog i nezakonitog zagadenja okoline.

Opština Trnovo je u sastavu grada Srpsko Sarajevo tako da inspeksijski nadzor vrši Gradska inspekcija u čijem je sastavu sanitarna, komunalna, urbanističko-građevinska, poljoprivredna, vodoprivredna i šumarska inspekcija koja se bavi, direktno ili indirektno, zaštitom životne sredine. Zbog neusklađenog inspeksijskog nadzora kao i neefikasnosti inspeksijskih organa nema dovoljnih budžetskih prihoda iz ovih osnova a time ni efikasnog sprječavanja daljnog zagadivanja životne sredine i pritiska na korištenje prirodnih resursa.

LEAP TRNOVO

5. IMPLEMENTACIJA, UNAPREĐENJE I NADZOR LEAP-a

Lokalni ekološki akcioni plan opštine Trnovo je najznačajniji i najcjelovitiji programsko-planski dokument strateškog djelovanja u sferi politike zaštite i unapređenja životne sredine. Osnovni predušlov za uspješnu implementaciju ciljeva i mjera LEAP-a je uspostavljanje jasnog institucionalnog rješenja za provođenje, unapređenje i nadzor. Potrebno je uspostaviti koordinatori odbor i koordinatora koji, osim što su upoznati sa detaljima LEAP-a i stručni za oblast ekologije, treba da budu ljudi kojima javnost vjeruje, komunikativni i dobri animatori.

S obzirom da je LEAP «otvoren» dokument koji će se u redovnim vremenskim periodima korisiti i nadopunjavati, potrebno je putem koordinatora i koordinativnog odbora omogućiti kvalitetno nadopunjavanje ciljeva, mjera i aktivnosti. U tom smislu potrebno je osigurati redovnu komunikaciju i saradnju između svih zainteresovanih subjekata i učesnika u procesu implementacije i redovno izvještavanje.

Pored toga, treba uspostaviti proces konstantnog praćenja, analiziranja i sumiranja rezultata implementacije LEAP-a tj. nadzor nad implementacijom LEAP-a, pri čemu se posebna pažnja treba posvetiti jačanju partnerstva i podijeljene odgovornosti.

6. PRIORITETI

Radna grupa je prema kriterijima: analiza uticaja rizika na čovjekovo zdravlje, okolinu i ukupan kvalitet života, uticaj lokalne vlasti na ekološke probleme, zakonska regulativa koja tretira odredene probleme i obaveze rangirala probleme i odredila prioritete. Nakon provedenih javnih rasprava utvrđena je lista ekoloških problema i postavljeni su prioriteti.

Tematsko područje	Ekološki problem
1. Korištenje, zaštita i upravljanje vodenim resursima	- Prigradska naselja nemaju kanalizacionu mrežu - Obale nezaštićene, nabujali vodotoci izazivaju česte poplave, - Vodotoci zatrpani različitim vrstama otpada
2. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem	- Prisutna bespravna i neplanska gradnja - Proizvodnja zdrave hrane malo prisutna
3. Korištenje, zaštita i upravljanje planinama i šumama	- Postojanje minskih polja, - Povećano i nekontrolisano uništavanje šuma, - Slabo pošumljavanje
4. Upravljanje otpadom	- Odlaganje otpada vrši se na nedozvoljenim mjestima i na nedozvoljen način, - Nedostatak kontejnera i njihove dezinfekcije, - Loš odnos građana prema odlaganju otpada i kontejnerima

LEAP TRNOVO

5. Korištenje, zaštita i upravljanje prostorom, istorijskim i izgradenim vrijednostima	- Neadekvatno korištenje Doma zdravlja - Loše saobraćajnice - Objekti i fasade velikim dijelom zapušteni i uništeni (privatni)
6. Privreda i životna sredina	- Nerazvijen turizam, - Nesigurna električna mreža i česti prekidi u napajanju
7. Javno zdravlje, demografska struktura, socijalna i društvena problematika	- Nerazvijena ekološka svijest i zdravstvena prosvijećenost građana, - Nije osigurano informisanje javnosti o kontroli kvaliteta vode za piće
8. Zakonski i institucionalni okvir zaštite životne sredine	- Institucionalno slabo riješena zaštita životne sredine u Trnovu, - Nepostojanje propisa o zaštiti životne sredine u Trnovu

LEAP TRNOVO

7. PRILOZI

1. Odluka o izradi lokalnog ekološkog akcionog plana br. 01-13/04. od 24. februara 2004. godine
2. Letak o ciljevima i načinu izrade LEAP-a
3. Letak o analizi stanja životne sredine i ekološkoj viziji razvoja opštine Trnovo za period od deset godina
4. Letak o definisanju liste ekoloških problema i postavljanju prioriteta,

LEAP TRNOVO

Na osnovu člana 51. Zakona o zaštiti životne sredine («Službeni glasnik Republike Srpske», br. 53/02) i člana 22. Statuta opštine Trnovo («Službene novine grada Srpsko Sarajevo», br. 9/00), Skupština opštine Trnovo na sjednici održanoj 24. februara 2004. godine, donješla je

O D L U K U o izradi lokalnog ekološkog akcionog plana LEAP-a

Član 1.

Ovom Odlukom a u cilju osiguranja razvoja opštine Trnovo, poboljšanja stanja okoline i uslova života svih stanovnika opštine Trnovo pristupa se izradi lokalnog ekološkog akcionog plana LEAP-a.

Član 2.

U svrhu izrade Plana iz člana 1. formiraju se radna tijela za izradu LEAP-a a to su: radna grupa, građanski odbor i savjetodavni odbor.

Član 3.

Nosilac izrade LEAP-a je opštinska uprava, a za vodu projekta određuje se gđa Dijana Glogovac.

Član 4.

Sredstva za izradu LEAP-a obezbijedila je opštinska uprava vlastitim učešćem i putem projekta NOVA PRAKSA – ADF.

Član 5.

Radna verzija LEAP-a će biti predstavljena javnosti i dostavljena na usvajanje Skupštini opštine Trnovo do kraja maja 2004. godine, a načelnik Opštine će formirati radna tijela za izradu LEAP-a kao i kontinuirano pratiti njegovu izradu.

Član 6.

Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli Skupštine opštine Trnovo, a naknadno će se objaviti u «Službenim novinama grada Srpsko Sarajevo».

Broj: 01-13/2004

24. februara 2004. godine

T r n o v o

Predsjednik
Skupštine opštine Trnovo,
Sakib Zeba, s.r.

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN - L E A P -

LEAP je ekološka vizija razvoja opštine Trnovo za period od 10 godina iskazana kroz prioritete i akcije koje treba preduzeti da bi se ta vizija ostvarila.

KO RADI LEAP?

LEAP Trnovo radi Opštinska uprava u saradnji sa nevladinim organizacijama, gradanima, javnim i poslovnim sektorom.

Namjera nam je da pokrenemo široku društvenu kampanju za uspostavljanje sistema gradanske kontrole kvaliteta životne sredine izradom dokumenta koji će predložiti rješavanje sadašnjih ekoloških problema.

ČIJI JE LEAP?

LEAP će biti na dobrobit svih stanovnika opštine Trnovo jer ćemo direktnim učešćem u izradi i primjeni LEAP-a krenuti ka svjetlijoj budućnosti.

LEAP TRNOVO

KAKO URADITI LEAP?

L E A P - radna grupa je zadužena za operativnu i tehničku izradu plana.

Gradanski odbor će istraživati mišljenje javnosti, kreirati predloge vizije razvoja opštine Trnovo i donositi konačne odluke oko prioriteta u oblasti zaštite čovjekove okoline.

Savjetodavni odbor će identifikovati i rangirati probleme iz oblasti životne sredine na nivou Opštine.

U ovim radnim tijelima za izradu **L E A P**-a su predstavnici svih sektora zajednice: lokalna vlast, građani, nevladin sektor, javni i poslovni sektor.

Da bismo došli do N A Š E G L E A P-a, uz maksimalno učešće javnosti, organizovaćemo tribine po tim pitanjima.

Osim toga, informacije ćemo prikupljati putem: anketa, razgovora, propagandnog materijala, zajedničkim akcijama i putem **E K O** telefona.

JAVITE NAM SE SA MIŠLJENJIMA, PREDLOZIMA, SAVJETIMA NA

EKO TELEFON BROJ: 057 61 01 20

L E A P JE NAŠA SVJETLJINA BUDUĆNOST

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO

Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA ŽIVOTNE SREDINE U TRNOVU

Obale i korito Željeznice, Ljuštare, Lukavca su zatrpani raznim otpadom, a Željeznicu je i neispravna za piće. Neriješena je i kanalizacija u većem broju naselja kao i odvod oborinskih voda. Planina Treskavica je nesigurna za planinarenje zbog mina. Na planinama nema novih puteva, stari nisu označeni. Planinski dom «Josipa Sigmunda» na Kožoj Luci je potpuno uništen, planinarska kuća na Sustavcu je djelomično oštećena a planinarski dom «Šator» na Jahorini je devastiran. Pojavom bespravne sjeće šume nastaju pustinje koje prijete erozijom tla. Kroz šume nema bezbjednih pješačkih staza. Park kod Centra za kulturu je zapušten, neosvijetljen, bez klupa i sa djelomično oštećenim spomenikom. Upravljanje i održavanje gradskog groblja nije riješeno na adekvatan način. Pitka voda je skupa, a stanovnici nemaju informaciju o kvalitetu vode. Javne česme su uništene. Struja je preskupaa a od proizvodnje struje Trnovo nema puno koristi. Mreža je nesigurna, česti su prekidi u napajanju i velike oscilacije u naponu. Gradska kanalizaciona mreža nema kolektora, prigradska naselja nemaju kanalizaciju. Veliki je broj deponija smeća stvorenih zbog malog broja kontejnera i njihovog nerедovnog pričvršćenja. Kontejneri se ne dezinfekuju, nema korpi za otpad niti sortiranja otpada za reciklažu. Gradska deponija smeća u «Krupcu» nije legalna i ona je veliki uzrok zagadenja rijeke Željeznice. Građani imaju veoma loš odnos prema odlaganju otpada a odvoz smeća, uglavnom, građani ne plaćaju.

Poljoprivreda, voćarstvo i stočarstvo prisutni su vrlo malo i to uglavnom samo za vlastite potrebe. Fasade na stambenim i poslovnim objektima su, uglavnom, ili stare i dotrajale ili oštećene što odaje utisak zapanjenosti i nebrige. Ulice su nesigurne za pješake, trotoari zatrpani automobilima. Sporedne ulice bez trotoara su djelomično osvijetljene i asfaltirane. Magistralni put M18 prolazi kroz grad. Evidentni su upadnuti kanalizacioni šahovi i šahovi za vodu što stvara problem kako pješacima tako i za motorni saobraćaj. Ulice se skoro i ne čiste. Dvorista zgrada su zatrpana drvima, šupama i garažama.

Turizam je nerazvijen u svakom pogledu i obliku. Prisutan je veliki broj ratom uništenih objekata, među kojima su i hoteli «Treskavica» i «Rajski do». Od sportskih objekata jedino se održava stadion a tereni za vanjski tenis, košarku i odbojku su uništeni i zapanjeni.

Rekreacije skoro da i nema dijelom zbog nedostatka infrastrukture, a više zbog nezainteresovanosti ili nemotivacije građana. Veliku brigu i problem građanima predstavlja Odjeljenje za plućne bolesti bolnice «Kasindo» smješteno u Domu zdravlja u samom centru Trnova. Jahorina je skoro neiskorištena po pitanju turizma. Veliki dio vikendica je devastiran i uništen. Vikend objekti koji se saniraju se nelegalno proširuju. Izražen problem na Jahorini su parkinzi, kanalizaciona mreža, odvoz smeća i neriješen prevoz.

Pojedina naselja nemaju fiksne telefone, dijelovi naselja nisu pokriveni ni signalom mobilne telefonije. Na teritoriji opštine Trnovo je slaba pokrivenost TV signalom. Neriješen je prevoz daka, studenata i radnika u pravcu Sarajeva. Česti su izostanci i kašnjenja autobusa, pogotovo u zimskom periodu.

U Trnovu je prisutna velika ekološka i zdravstvena neprosvijećenost. U opštini živi oko 3895 stanovnika, prosječno obrazovanje je KV, a prosječna plata 250,00 KM.

Društveni život je slabo razvijen i veoma malo organizovan, bez klubova i udruženja.

Lokalna uprava, po mišljenju građana, je neefikasnja, malo dostupna građanima i ne zadovoljava njihove potrebe kao ni potrebe razvoja cijele Opštine.

SVE VAŠE ŽALBE, SUGESTIJE, POHVALE MOŽETE UPUTITI NA

EKO TELEFON 610 122

LEAP JE NAŠA SVJETLJA BUDUĆNOST

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

PRIJEDLOG EKOLOŠKE VIZIJE RAZVOJA OPŠTINE TRNOVO ZA NAREDNIH 10 GODINA

Opština Trnovo ima čistu rijeku i rječice, bez divljih deponija, sa uređenim obalama i koritima i veoma bogate ribom. Voda za piće se redovno hrani, ispravna je i jeftina. Planine su očišćene od mina, pošumljene i nema neplanske sječe. Izgradene su i označene planinske staze i planinarski domovi. Poljoprivredno zemljište se maksimalno obraduje i kultiviše. Razvijena je proizvodnja zdrave hrane i to: sitno voće, proizvodnja u plastenicima i proizvodnja ljekovitog bilja. Razvijeno stočarstvo. Prirodnim resursima se odgovorno upravlja u skladu sa zakonima iz oblasti zaštite čovjekove okoline, planovima i kriterijima održivog razvoja. Otpad se odlaže samo na za to planiranim i određenim mjestima. Sve divlje deponije su sanirane a kanalizacioni sistem je izrađen na teritoriji cijele opštine. Redovan je odvoz smeća iz svih naselja a kontejneri se redovno dezinfikuju i ima ih dovoljno kao i korpa za smeće. Odvajanje otpada po vrstama obavlja se u domaćinstvima. Deponija smeća «Krupac» ne postoji. Smeće se odvozi na novu gradsku sanitarnu deponiju, izradenu po, za to predviđenim standardima. Prirodne i istorijske vrijednosti: Kazani, Stećci, Stara kuća i ostalo istorijsko naslijede su sanirani, uređeni i zaštićeni. Regulacionim i ekološkim planovima opštine provodi se zaštita i unapređenje izgrađenih vrijednosti: komunalna infrastruktura, privredni, društveni, turistički, zdravstveni, obrazovni, sportski i svi drugi objekti.

U Domu zdravlja nije smješteno Odjeljenje plućnih bolesnika bolnice Kasindo, a u Kijevu je izgrađena ambulanta. Izgrađeni su, unaprijeđeni i zaštićeni: ulice, prostori za oglašavanje, kuće, zgrade, fasade, gradsko groblje i parkovi. Proizvodnja električne energije je maksimalna, mreža je podzemna, stabilno je napajanje svih potrošača. Struja je jeftina. Razvijena je prerada drveta. Turistički razvoj opštine se provodi sa sposobnim i školovanim kadrovima. Izgrađeni su turistički sadržaji: hoteli, moteli, planinski i ski domovi, sportski objekti, zelene transferzale, izletišta, trim staze i kupalište. Aktivna su udruženja građana, sportski i kulturni klubovi. Otvoreni su kino i biblioteka. Teritorija cijele opštine je pokrivena fiksnom i mobilnom telefonijom, kao i TV signalom.

Vlast je transparentna, efikasna, mlada, visokoobrazovana i bliska sa narodom. Javnost je zainteresovana i dobrom dijelom edukovana i uključena u donošenje odluka. U opštini živi 8.000 stanovnika, prosječno obrazovanje je SSS, prosječna plata 800,00 KM. Uspostavljeni su inspekcija za zaštitu čovjekove sredine i eko-policajci koji svoj posao obavljaju efikasno, dosljedno primjenjujući ekološke propisa. Povećana je ekološka svijest i zdravstvena prosvijećenost svih građana.

Svi građani su zadovoljni kvalitetom životne sredine i svakodnevno je kontrolišu.

LEAP JE NAŠA SVJETLIJA BUDUĆNOST

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

Poštovani,

Opštinska uprava Trnovo je pri kraju izrade lokalnog ekološkog akcionog plana Trnovo LEAP-a. Sada provodimo aktivnosti definisanja liste ekoloških problema u našoj Opštini i njihovo rangiranje po prioritetu. Pred Vama se nalazi prijedlog liste ekoloških problema i postavljanje prioriteta koji su prema utvrđenim kriterijima uradili Radna grupa i Gradanski odbor. Željeli bismo da se i Vi uključite kako bismo zajednički definisali našu listu ekoloških problema i odredili prioritete. Molimo Vas da nam svojim mišljenjem pomognete u tome, javite se na EKO telefon 610-122 ili dodite na javnu raspravu.

DEFINISANJE LISTE EKOLOŠKIH PROBLEMA I POSTAVLJANJE PRIORITETA

Ekološki problem	Kriterij rangiranja						
	Po osnovu rizika	Uticaj lokalne vlasti	Zakonske obaveze	Nacionalni Planovi NEAP	Gradanski odbor	Javno mišljenje	Rangiranje
Prljave rijeke i rjećice, prorijeden riblji fond	S	IMA	Reguliše	Reguliše	S		
Loša mreža oborinskih voda	S	IMA	Reguliše	Reguliše	S		
Slaba zaštita od poplava	S	VELIKI	Reguliše	Reguliše	S		
Prigradská naselja nemaju kanalizaciju	V	VELIKI	Reguliše	Reguliše	V		
Voda za piće je skupa	N	IMA			N		
2. Tematsko područje: Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem							
Veliki dio poljoprivrednog zemljišta je neobraden	M		Reguliše	Reguliše	M		
Proizvodnja zdrave hrane veoma malo prisutna	S			Reguliše	S		
Veoma prisutna bespravna i neplanirana gradnja	S	VELIKI	Reguliše	Reguliše	S		
Slabi kooperantski odnosi	N	IMA			N		

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

DEFINISANJE LISTE EKOLOŠKIH PROBLEMA I POSTAVLJANJE PRIORITETA

Ekološki problem	Kriterij rangiranja						
	Po osnovu rizika	Uticaj lokalne vlasti	Zakonske obaveze	Nacional. Planovi NEAP	Gradanski odbor	Javno mišljenje	Rangi ranje
Veliko i nekontrolisano uništavanje šume	V		Reguliše	Reguliše	V		
Nizak procenat pošumljavanja	V		Reguliše	Reguliše	S		
Prisutan krivolov	S	IMA	Reguliše	Reguliše	S		
Postojanje mina	V	IMA		Reguliše	V		
Zarasle i nemarkirane staze za Treskavicu	M				M		
Uništeni planinarski domovi	M	IMA			M		
4. Tematsko područje: Upravljanje otpadom							
Gradska deponija smeća «Krupac» je nelegalna	V	VELIKI	Reguliše	Reguliše	V		
Otpad se odlaže na nedovoljnim mjestima (divlje deponije)	V	VELIKI	Reguliše	Reguliše	V		
Nedovoljan broj kontejnera, kontejneri se ne dezinfikuju	V	VELIKI	Reguliše		v		
Loš odnos građana prema kontejnerima	V	VELIKI	Reguliše	Reguliše	V		
Nema korpi za otpatke	S	VELIKI	Reguliše	Reguliše	S		
Nema sortiranja otpada za reciklažu	S	IMA	Reguliše	Reguliše	S		

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

DEFINISANJE LISTE EKOLOŠKIH PROBLEMA I POSTAVLJANJE PRIORITETA

5. Tematsko područje: Korištenje, zaštita i upravljanje prostorom, istorijskim i izgrađenim vrijednostima

Ekološki problem	Kriterij rangiranja						
	Po osnovu rizika	Uticaj lokalne vlasti	Zakonske obaveze	Nacional. Planovi NEAP	Gradanski odbor	Javno mišljenje	Rangiranje
Uništeno ili nezaštićeno istorijsko naslijeđe	M	IMA	Reguliše	Reguliše	M		
Loše saobraćajnice	V	IMA	Reguliše	Reguliše	V		
Neadekvatno korišćenje Doma zdravlja	S	IMA			S		
Nepostojanje sportskog centra	S	IMA			S		
Minimalizovan rad centra za kulturu	S	IMA	Reguliše		S		
Veliki broj objekata i fasada uništen i zapušten	M	IMA	Reguliše		M		
Park je zapušten	M	IMA	Reguliše		M		
6. Tematsko područje: Privreda i životna sredstva							
Nesigurna električna mreža i česti prekidi napajanja	S	IMA			S		
Nema prerade drveta	N	IMA			N		
Nerazvijen turizam	M	IMA			M		

LEAP TRNOVO

OPŠTINSKA UPRAVA TRNOVO Lokalni ekološki akcioni plan LEAP

DEFINISANJE LISTE EKOLOŠKIH PROBLEMA I POSTAVLJANJE PRIORITETA

Ekološki problem	Kriterij rangiranja						
	Po osnovu rizika	Uticaj lokalne vlasti	Zakonske obaveze	Nacionalni Planovi NEAP	Gradanski odbor	Javno mišljenje	Rangiranje
Nema informacije o kvalitetu vode za piće i neredovno hlorisanje	V	IMA	Reguliše	Reguliše	V		
Upitna ispravnost životnih namirnica	V	IMA	Reguliše	Reguliše	V		
Neaktivna udruženja građana	M	IMA	Reguliše	Reguliše	V		
Sport u svim oblicima na niskom nivou	S	IMA	Reguliše	Reguliše	S		
Visok procenat staračke populacije	S	IMA			S		
Loše materijalno stanje mnogih porodica	S	IMA			S		
Nedovoljno kvalitetan rad lokalne uprave	M	VELIKI	Reguliše	Reguliše	M		
Nerazvijena ekološka svijest i zdravstvena prosvjećenost građana	V	VELIKI		Reguliše	V		
8. Tematsko područje: Zakonski i institucionalni okviri zaštite životne sredine							
Institucionalno neriješena zaštita životne sredine u Trnovu	V	VELIKI	Reguliše	Reguliše	V		
Nema propis o zaštiti životne sredine	N	IMA	Reguliše	Reguliše	V		

N (nema rizika)

M (mali rizik)

S (srednji rizik)

V (Veliki rizik)

LEAP je naša svjetlica budućnost

